

Fonds voor
Wetenschappelijk
Onderzoek - Vlaanderen

B E L E I D S P L A N

2003 - 2007

INHOUD

	Pagina
<u>KRACHTLIJNEN</u>	5
1. Het instrument in Vlaanderen ter bevordering van het fund. onderzoek	5
2. Wetenschappelijke Commissies	7
3. Acties	7
a. Ploegen en projecten	7
b. Mandaten	8
c. Internationale samenwerking	9
d. Wetenschapsverspreiding en valorisatie	9
<u>A. ALGEMEEN</u>	10
HOOFDSTUK I : Geschiedenis en statuten	10
HOOFDSTUK II : Doel en opdracht	12
1. Taak van het F.W.O.-Vlaanderen	12
2. Positionering in het onderzoekslandschap in Vlaanderen	13
a. Positionering in relatie met de finaliteit van het onderzoek	14
α. Fundamenteel onderzoek	14
β. Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit	17
γ. Basiswetenschappelijk Onderzoek op lange termijn	17
δ. Beleidsvoorbereidend en -ondersteunend onderzoek	18
b. Relatie tot de wetenschappelijke instellingen, andere dan de universiteiten	18
c. Relatie met de Overheid	20
<u>B. ADVIESORGANEN, BESLUITVORMING EN BESTUURSORGANEN</u>	21
HOOFDSTUK I : Wetenschappelijke Commissies	21
1. Taak	21
2. Samenstelling	21
3. Het bestrijken van wetenschapsgebieden door de Commissies	23
4. Procedure	25
a. Evaluatie en selectie	25
b. Terugkoppelingen	28
c. Bevoegdheid	29
d. Beraadslaging	29
e. Taal	29
f. Externe referenten	29
g. Gedragscode	30
HOOFDSTUK II : Gebiedsraden	31
HOOFDSTUK III : Bureau en Raad van Bestuur	31

HOOFDSTUK IV : Al dan niet sturen	33
<u>C. ACTIES EN CRITERIA</u>	35
HOOFDSTUK I : Steun aan individuele onderzoekers	35
1. Aantrekken van talent en vorming van vorsers: doctorandi	35
a. Aspiranten en Bijzondere Doctoraatsbeurzen	35
b. Begeleiding en duur van het mandaat	36
c. Klinische Doctoraatsbeurzen	36
2. Postdoctoraal Onderzoekers	37
a. Postdoctoraal Onderzoekers en mobiliteitstoelagen	37
b. Duur van het Postdoctorale mandaat	37
c. Doorstroming	38
d. Genderproblematiek	38
3. Verhouding met de onthaalinstellingen	39
a. Taken van de mandaathouders aan de universiteit	39
b. Omkaderingskrediet	39
c. Aangroei mandatenbestand	40
4. Fundamenteel Klinische Mandaten	40
5. Kredieten aan Navorsers	41
HOOFDSTUK II : Steun aan eminente onderzoeksploegen	43
1. Onderzoeksprojecten	43
2. Middelgrote apparatuur	43
3. Consolidatie van het onderzoek	44
a. Inschakeling in internationale onderzoeksverbanden	44
b. Langere-termijnfinanciering	45
4. Investeringsnoden	46
a. Personeel en werkingskosten	46
b. Apparatuur	46
c. Overheadkosten van de onthaalinstellingen	47
d. Onderzoeksvorbereidend werk	47
HOOFDSTUK III : Bevorderen van wetenschappelijke contacten en samenwerking (nationaal en internationaal)	48
1. Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen	48
2. Visiting Postdoctoral Fellowships	49
3. Kredieten voor Congressen in België	50
4. Kredieten voor deelname aan Congressen in het buitenland	50
5. Kredieten voor verblijven in het buitenland	51
6. Bilaterale overeenkomsten	51
7. Wetenschappelijke opdrachten	51
8. European Science Foundation	52
9. Diverse projecten van internationale samenwerking	53
HOOFDSTUK IV : Wetenschappelijke prijzen	55

<u>D.</u>	<u>FINANCIERING</u>	56
	HOOFDSTUK I : Vlaamse Gemeenschap	56
	1. Basistoelage	56
	2. Nationale Loterij	56
	3. Wetenschappelijke uitwisseling	56
	4. Onzekerheden	57
	HOOFDSTUK II : Federale overheid	58
	1. Wetenschapsbeleid	58
	a. Bijkomende onderzoekers	58
	b. Internationale samenwerking	58
	2. Economische Zaken	58
	3. Sociale Zaken, Volksgezondheid	58
	4. Algemeen	59
	HOOFDSTUK III : Mecenaat	60
<u>E.</u>	<u>WAARBORGEN</u>	61
	HOOFDSTUK I : Waarborgen tegenover de wetenschappelijke gemeenschap	61
	HOOFDSTUK II : Waarborgen tegenover de financierende overheid	62
	HOOFDSTUK III : Kwaliteitszorg	63
	HOOFDSTUK IV : Motivering van beslissingen	65
<u>F.</u>	<u>WETENSCHAPPELIJKE VOORLICHTING EN VALORISATIE</u>	66
<u>G.</u>	<u>ADMINISTRATIE</u>	67

*

* *

Extern organogram van het F.W.O.-Vlaanderen bijlage 1

Samenstelling bestuursorganen van het F.W.O.-Vlaanderen en
de geassocieerde fondsen bijlage 2 en 3

KRACHTLIJNEN

Onderhavig beleidsplan 2003-2007 is gestoeld op de uitvoering van het Beleidsplan 1996-2000 en een deel van dit van 2001-2005 en is gesteld in het algemene kader van het overheidsbeleid en in overleg met de Vlaamse wetenschappelijke gemeenschap.

Het feit dat het Fonds gebruikelijkerwijze anticipeert op het overheidsbeleid en de beleidsdocumenten van de Vlaamse Regering enerzijds en de vertraging die de opeenvolgende Beheersovereenkomsten hebben opgelopen anderzijds, hebben ertoe geleid dat een tussentijds beleidsplan nodig was ter staving van de nieuwe Beheersovereenkomst. Uiteraard is dit plan slechts een evolutie van dit betreffende de periode 2001-2005.

Tijdens het voorbije decennium verwierf de Vlaamse Raad van Bestuur van het confederale N.F.W.O. (Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek) zijn autonomie: deze werd zichtbaar door het sinds 1996 naar buiten treden als Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen (F.W.O.-Vlaanderen).

Tijdens de vorige beleidsperiode werden de Wetenschappelijke Commissies omgevormd. De intermediaire en ex post evaluatie, werden ingevoerd en op hetzelfde niveau gesteld als de ex ante evaluatie. Vele actiemiddelen werden meer doelgericht ingezet en het areaal van actiemiddelen werd uitgebreid met het oog op de internationalisering van het onderzoek. Tenslotte werd tijdens de voorbije beleidsperiode de instroom van mandaathouders verhoogd, zowel op pre- als postdoctoraal niveau. Deze evolutie wordt uitgebreid behandeld in de Bestedingsanalyse 1991-2000. De Bestedingsanalyse 2000-2004 vult deze aan.

*
* *

1. **Het instrument in Vlaanderen ter bevordering van het fundamenteel onderzoek**

Meer dan ooit moet het Fonds zich flexibel opstellen om dynamisch en snel de evolutie te voorzien en de wijzigingen te plannen die nodig zijn om de Vlaamse wetenschappelijke gemeenschap de kans te geven een steeds betere positie in een evoluerend, internationaliserend wetenschapsbestel te verwerven en te handhaven.

In het Beleidsplan 2003-2007 wordt het Fonds gesteld als het Vlaamse instrument dat op basis van wetenschappelijke, interuniversitaire competitie fundamenteel onderzoek ondersteunt, stimuleert en de kwaliteit ervan bewaakt en bevordert. Daar het Fonds instaat voor meer dan 40% van de middelen, die door de Vlaamse Gemeenschap aan niet-gericht onderzoek worden besteed, is het niet alleen kwalitatief, maar ook kwantitatief belangrijk voor het fundamenteel onderzoek. Toch is het onrustbarend dat het aandeel van het Fonds sinds 1999 continu is gedaald.

Het Fonds schakelt zich ook volledig in in de rijke Europese traditie van “research councils” waarbij het een constante is dat overheidsgeld via een onafhankelijke instelling besteed wordt aan fundamenteel onderzoek, dat niet of weinig op privé-inbreng kan rekenen, waarbij de inbreng van de wetenschappelijke gemeenschap als initiatiefnemer en evaluator van primordiaal belang is. Het N.F.W.O. is trouwens een van de eerste research councils die werden opgericht.

Het F.W.O.-Vlaanderen en het Bijzonder Onderzoeksfonds (B.O.F.) van de universiteiten hebben eenzelfde finaliteit, in tegenstelling tot de andere actoren, en zijn complementair qua procedure, qua actiemiddelen, maar ook qua criteria.

Daar het Fonds de Vlaamse centrale mediator is op gebied van fundamenteel onderzoek en gans Vlaanderen als actieterrein heeft, gelden procedures en wetenschappelijke kwalitatieve criteria zonder onderscheid van de onthaalinstelling. Het B.O.F. is daarentegen de gedecentraliseerde mediator voor het fundamenteel onderzoek, die een instellingspecifieke strategie voert.

Het B.O.F. spitst zich vooral toe op kleinere onderzoeksprojecten, speciaal bedoeld voor onderzoeksgroepen die zich nog moeten profileren, en op grotere onderzoeksprojecten, zoals de geconcerteerde onderzoeksacties, bedoeld voor onderzoeksgroepen die zich in hun domein reeds internationaal geprofileerd hebben. Hierbij wordt zowel op interne als op externe, meestal buitenlandse, referenten beroep gedaan.

Het F.W.O., dat onderzoeksprojecten van alle mogelijke grootten kan toewijzen, kan hiervoor niet alleen steunen op externe referenten, maar kan vooral beroep doen op de unieke Wetenschappelijke Commissies, die in elk onderzoeksdomein de voornaamste in Vlaanderen aanwezige experts samenbrengt met een meerderheid van externe niet-Vlaamse experts om in een open discussie de projecten te beoordelen en een zowel wetenschappelijk als budgettair advies op te stellen.

Een evenwichtige uitbouw van deze beide kanalen is de aanbevolen weg ter instandhouding van deze complementariteit en de diversiteit van het fundamenteel onderzoek.

Krachtens de beheersovereenkomst, afgesloten met de Vlaamse Gemeenschap, richt het F.W.O.-Vlaanderen zich op de universiteiten. Voor zover een samenwerking met andere wetenschappelijke instellingen het fundamenteel onderzoek ten goede komt, wordt deze samenwerking niet uitgesloten. Dubbele financiering van hun opdracht dient evenwel uitgesloten te worden alsook een monopolisering van de F.W.O.-middelen door grote ploegen, daar vernieuwing en ontplooiing van nieuwe ploegen zou kunnen gehinderd worden, wat in de toekomst nieuwe ontwikkelingen zou kunnen afremmen.

Begin 2004 zal het N.F.W.O./F.N.R.S. ten algemene titel zijn taken, goederen, rechten en plichten overdragen aan drie Stichtingen van openbaar nut nl. het F.W.O.-Vlaanderen, het Franstalige Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - FNRS en het afgeslankte, federale F.F.W.O. (Federaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek).

2. **Wetenschappelijke Commissies**

De Wetenschappelijke Commissies zijn en blijven de essentiële kern in de werking van het F.W.O.-Vlaanderen. Door een continu bijsturen zullen ze hun dubbele taak van prioritering en evaluatie verfijnen.

De Wetenschappelijke Commissies zijn dermate samengesteld dat Vlaamse wetenschappers steeds in de minderheid zijn en omkaderd door niet-Vlaamse experts, die in iedere Commissie de meerderheid uitmaken. De gezamenlijke expertise van de leden dient zo goed mogelijk het bevoegdheidsdomein van de Commissie te omvatten. De leden zijn aangesteld louter om hun expertise en niet als vertegenwoordigers van hun instelling. Toch wordt erover gewaakt dat de Vlaamse leden de weergave zijn van de in Vlaanderen aanwezige expertise, waarbij institutionele overwichten worden vermeden. Ook de internationalisering wordt verder doorgevoerd.

Tijdens de volgende beleidsperiode zullen de Wetenschappelijke Commissies, hun referentensysteem en de terugkoppeling naar de wetenschappelijke gemeenschap, een permanente zorg zijn. Wel dient erover gewaakt dat eventuele veranderingen kwaliteitsverbeterend werken en dat positieve verworvenheden uit het verleden verder kunnen doorwerken.

3. **Acties**

Het fundamenteel onderzoek wordt gedragen door uitmuntende en hooggespecialiseerde onderzoekers, ligt aan de basis van nieuwe kennis en know-how en heeft een grote maatschappelijke en culturele waarde. Op langere termijn vormt deze kennis en het gevormde menselijke kapitaal de basis van het gericht, toegepast, technologisch, strategisch, beleidsondersteunend en -voorbereidend onderzoek en komt het de totaliteit van de gemeenschap en de maatschappij ten goede door het scheppen van welvaart en welzijn.

a. Ploegen en projecten

Nu is de eerste prioriteit de ondersteuning van excellente onderzoeksprojecten, waarvoor zowel personeels- werkings- als apparatuurkredieten ter beschikking worden gesteld. Op dit ogenblik is de slaagkans te gering zodat onderzoekers ontmoedigd worden om zelfs nog aanvragen in te dienen. Deze toestand is o.m. ontstaan door het kapitaalsintensiever worden van het onderzoek, wat zich voornamelijk in de post apparatuur situeert. Naast het opvoeren van de financiering voor werkings- en personeelsondersteuning zou het uitbouwen van een afzonderlijke behandeling van deze middelgrote apparatuur voor de besluitvorming bevorderlijk zijn en géén extra druk leggen op die disciplines die er nood aan hebben.

De onderzoeksprojecten, zowel op individuele als op interdisciplinaire en interuniversitaire basis, moeten het stadium van versnippering overstijgen. Waar nodig moet een concentratie rond eenheidsoverschrijdende apparatuur en werking, omkaderd door intra- of interuniversitaire en/of interdisciplinaire ploegen en/of netwerken bevorderd worden om de efficiëntie van de bijkomende financiële inspanningen, van wat een consolidatiefase van de

ondersteuning kan genoemd worden, terzake te maximaliseren.

Enerzijds is de inschakeling in internationale onderzoeksverbanden van uitermate groot belang, daar vele “big science” projecten slechts in internationaal verband mogelijk zijn, anderzijds is langere termijnfinanciering niet alleen noodzakelijk ter omkadering van grote apparatuur, maar ook voor follow-up studies en voor projecten die basismateriaal verzamelen voor later onderzoek en aldus een groot onderzoekskatalyserend potentieel hebben. Zodoende kunnen alle wetenschapsgebieden in deze evolutie betrokken worden.

Het Max-Wildiersfonds heeft trouwens aangetoond dat nog niet de ganse innovatie kan steunen op actiemiddelen van de overheid en haar actoren, het onderzoeksvoorbereidend werk (ontsluiten van bronnenmateriaal, inzameling over lange termijn van gegevens, bouw van apparatuur, enz.) kan slechts gesteund worden met klassieke onderzoeksprojecten. Waar echter zeer veel voorbereidend werk nodig is, is de slaagkans uitermate klein. Snelle resultaten tellen overal mee.

De overheadkosten van de onthaalinstellingen zullen de druk van de tweede op de eerste geldstroom verlichten en worden ingevoerd zonder de investering in het onderzoek te verminderen, simultaan met eventuele toelageverhogingen.

b. Mandaten

Tijdens de vorige beleidsperiode was de hoofdbekommernis het mandatenbestand tot een aanvaardbaar minimum uit te bouwen. Een verdere evolutie van de kennismaatschappij zou in de toekomst er kunnen toe nopen de jaarlijkse instroom verder aan te passen.

Nu is het streven naar een verdieping van de actie gericht op mandaten een tweede prioriteit.

De interactie tussen het fundamenteel en klinisch medisch onderzoek is hierin belangrijk. Dit wordt verwezenlijkt door de uitbouw van een mandatenbestand op basis van de Klinische Doctoraatsbeurzen en de Fundamenteel Klinische mandaten.

Tevens wordt het ondersteunen van de mandaathouders met een basiswerkingskrediet bepleit, zodat hun dagdagelijkse noden deels ondersteund worden, om aldus de succesvolle ploegen die talent aantrekken te ondersteunen. Een dergelijke actie zou vooral in de menswetenschappen bijzonder zinvol zijn. Eens dit ingevoerd kan eraan gedacht worden om de Kredieten aan Navorsers om te vormen tot exploratieve, kortlopende projecten.

Een sinds jaren groeiend aantal universiteitsstudenten laat toe meer talent te rekruteren en moet op termijn opgevangen worden door het verhogen van het aantal mandaathouders.

c. Internationale samenwerking

Het Vlaamse wetenschapsbestel dient in een internationale context geplaatst daar dit een noodzaak is om competitief te blijven en de competitiviteit op te voeren en zich te profileren in de European Research Area.

In deze internationale context wordt intens samengewerkt met de European Science Foundation en zal langs variabele geometrie of à la carte programma's (in feite grote netwerken) gewerkt worden. Dit houdt in dat initiatieven worden ondersteund waar Vlaamse expertise op hoogstaand internationaal niveau voorhanden is om een substantiële bijdrage te leveren. Gestreefd wordt in een dergelijke procedure een gezamenlijke "peer review" uit te bouwen of de verschillende beoordelingssystemen te laten samenwerken. ESF-EUROCORES en de EUROHORCS ' EURYI-Awards zijn hiervan recente voorbeelden.

Op eenzelfde wijze kan ingespeeld worden op het systeem van de Europese onderzoeksruimte dat in ontwerp is.

d. Wetenschapsverspreiding en valorisatie

Tenslotte zullen de wetenschappers en onthaalinstellingen worden aangezet om, naast het hoofddoel van hun onderzoek nl. het verwerven van nieuwe kennis en het vormen van onderzoekers, hun onderzoek bekend te maken en waar mogelijk te valoriseren.

*
* *

Ook ditmaal is het beleidsplan een momentopname, geprangd tussen verleden en toekomst, en zeker géén eindpunt, maar het vaste voornemen om het steeds beter te doen door een continue zelfevaluatie en bijsturing, door wisselwerking met de wetenschappelijke gemeenschap, de overheid en ingebed in de internationale evolutie.

In de hiernavolgende tekst worden deze beleidslijnen verder uitgewerkt en gesitueerd in het geheel van procedures en actiemiddelen van het Fonds om een coherent totaalbeeld te bieden.

A. ALGEMEEN

HOOFDSTUK I : GESCHIEDENIS EN STATUTEN

Het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (N.F.W.O.) werd in 1928, op initiatief van Koning Albert I, als een Instelling van Openbaar Nut (volgens de Wet van 27 juni 1921) ter ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek opgericht.

De eerste statuten van het N.F.W.O. werden goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 2 juni 1928. (Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 20 juni 1928.)

De federale Overheid steunt het N.F.W.O. in het kader van de financiering van de universiteiten sinds 1947.

Sinds 1988 gebeurt de financiering voor het overgrote deel door de Gemeenschappen.

De volledig autonome Vlaamse Raad van Bestuur (in een confederale structuur) werd ingesteld krachtens de statuten goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 5 maart 1992, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 28 maart 1992 en opgenomen in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 2 juli 1992. De errata zijn verschenen in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 3 september 1992.

Recente wijzigingen zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 juni 1997 verschenen in het Belgisch Staatsblad van 17 juli 1997 en opgenomen in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 13 november 1997. De errata zijn verschenen in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 11 december 1997.

Op 25 juni 1996 besloot de Vlaamse Raad van Bestuur om met ingang van 1 oktober 1996 naar buiten te treden als **Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen**, afgekort F.W.O.-Vlaanderen, wat in de algemene beschikkingen van het Organiek Reglement is vastgelegd.

De dynamiek van de instelling werd overschaduwd door de Beter Bestuurlijk Beleid discussie, die aan de gang is in de schoot van de Vlaamse Overheid. De Raad van Bestuur van het Fonds pleit voor een publiekrechtelijk Extern Verzelfstandigd Agentschap statuut of een instelling sui generis met tweeledig Raad van Bestuur die beslist op loutere wetenschappelijke criteria zonder enige andere inmenging van buiten de wetenschappelijke gemeenschap. De goede werking hiervan wordt aangetoond door een 75-jarige traditie en de recente doorlichting. Door een recent besluit van de Beter Bestuurlijk Beleid-stuurgroep van de overheid, op initiatief van de voogdijminister, wordt deze traditie veilig gesteld en wordt het F.W.O.-Vlaanderen voortaan als een instelling sui generis beschouwd, waarbij het primaat van de politiek door de beheersoverkomst wordt gegarandeerd.

Deze beslissing stelt ook de relatie van het Fonds met de federale overheid, die in niet geringe mate bijdraagt in de betoelaging van het fundamenteel onderzoek in Vlaanderen, veilig.

Tenslotte zal de huidige institutionele werking van de rechtspersoon N.F.W.O./F.N.R.S. statutair vertaald worden, waarbij grotendeels de bevoegdheden van de huidige drie Raden van Bestuur (Vlaamse, Franstalige en Federale) ,worden overgenomen door drie stichtingen van openbaar nut.

*
* *

Begin 2004 zal het N.F.W.O./F.N.R.S. daarom ten algemene titel zijn taken, goederen, rechten en plichten overdragen aan drie Stichtingen van openbaar nut nl. het F.W.O.-Vlaanderen, het Franstalige Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - FNRS en het afgeslankte, federale F.F.W.O. (Federaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek).

*
* *

HOOFDSTUK II: DOEL EN OPDRACHT

1. TAAK VAN HET F.W.O.-VLAANDEREN

Statutair is het doel van het N.F.W.O. het bevorderen van het wetenschappelijk onderzoek in de verschillende Gemeenschappen in België.

In de beheersovereenkomst afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap en het F.W.O.-Vlaanderen, getekend op 1 juli 1997, wordt dit specifiek de bevordering van het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek aan de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap die gevat worden door het decreet van 12 juni 1991 betreffende de Universiteiten en dit conform de bepalingen van de statuten van de instelling.

In de nieuwe Beheersovereenkomst, die nu voorligt, wordt dit het stimuleren en ondersteunen van het kennisgrensverleggend fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in alle wetenschapsgebieden aan de universiteiten van de Vlaamse Gemeenschap, die het decreet (met inbegrip van samenwerkingsverbanden tussen de Vlaamse universiteiten en andere onderzoeksinstellingen) omvat, op basis van wetenschappelijke interuniversitaire competitie.

Dit fundamenteel onderzoek wordt gedragen door uitmuntende en hooggespecialiseerde onderzoekers, ligt aan de basis van nieuwe kennis en know-how en heeft een grote maatschappelijke en culturele waarde. Op langere termijn vormt deze kennis en het gevormde menselijke kapitaal de basis van het gericht, toegepast, technologisch, strategisch, beleidsondersteunend en -voorbereidend onderzoek en komt ze de totaliteit van de gemeenschap en de maatschappij ten goede door het scheppen van welvaart en welzijn.

De mandaathouders van het Fonds worden erg streng geselecteerd en krijgen optimale kansen om een vorming van internationaal erkend hoog niveau te bereiken. Het mandatenbestand van het F.W.O.-Vlaanderen is de kweekschool van toekomstige hoogleraren en toponderzoekers.

Het fundamenteel onderzoek kan, in tegenstelling tot andere onderzoekstypes, slechts rekenen op de steun van de overheid, daar het zelden op korte termijn tot economische valorisatie zal leiden.

Wetenschappelijk onafhankelijke “research councils” zijn in Europa een traditie, wat blijkt uit het feit dat de European Science Foundation 76 instellingen omvat uit 29 landen. Niettegenstaande deze groep zeer verscheiden instellingen telt, kan als constante het ondersteunen van het fundamenteel onderzoek met overheidsgeld via onafhankelijke instellingen vastgesteld worden, waarbij de inbreng van de wetenschappelijke gemeenschap als initiatiefnemer en evaluator een onmisbare factor is.

2. POSITIONERING IN HET ONDERZOEKSLANDSCHAP IN VLAANDEREN

De plaats van het F.W.O.-Vlaanderen, de facto het centrale orgaan en mediator tussen de overheid en de Vlaamse wetenschappelijke gemeenschap inzake fundamenteel onderzoek is uitgetekend in bijlage 1.

Op basis van cijfermateriaal uit het Vlaams indicatorenboek 2003 met O&O statistieken kan het F.W.O.-Vlaanderen kwantitatief gesitueerd worden.

Verdeling van het totale budget van de Horizontale Begroting van het Programma WetenschapsBeleid (HBPWB) (in miljoen EUR)

	1993	1999	2000	2001	2002	2003
Niet-gericht onderzoek	76,867	157,127	169,405	181,379	189,242	195,182
Werkingsstoelagen universiteiten	401,471	489,096	501,808	516,127	529,400	560,398
Andere toelagen universiteiten	75,699	84,643	88,302	86,986	88,308	89,213
Andere instellingen	9,648	11,594	11,225	11,388	13,579	14,403
Industrieel onderzoek	120,873	222,680	214,884	226,798	249,866	318,524
Wet. Inst., dep. Diensten en VOI's	15,113	45,574	57,821	44,003	43,125	68,897
Sectorale initiatieven beleidsonder-steunend onderzoek	18,928	40,588	43,824	65,824	75,028	51,728
Globaal wetenschapsbeleid	6,780	50,208	43,890	23,044	25,731	23,564
Totaal	725,378	1.101,512	1.131,159	1.155,549	1.214,279	1.321,910

Middelen voor het niet-gericht onderzoek (in miljoen EUR)

	1993	1999	2000	2001	2002	2003
Specialisatiebeurzen IWT	6,130	17,065	17,231	17,100	17,292	18,470
N.F.W.O.	18,396					
N.F.W.O. - toelage projecten	2,573					
N.F.W.O. - geassocieerde fondsen	29,767					
F.W.O.-Vlaanderen		84,467	90,960	80,883	82,036	83,582
BOF	20,000	55,595	61,215	83,396	89,914	93,130
Totaal	76,867	157,127	169,405	181,379	189,242	195,182

De HBPWB stijgt de laatste vijf jaar met 20%. Het niet-gericht onderzoek in het algemeen en het F.W.O. in het bijzonder stijgt met 24%. Voor het F.W.O. wordt dan wel rekening gehouden met een correctie van 17 miljoen EUR om de invloed van de overdracht van de permanente onderzoekers naar de universiteiten te compenseren.

Toch dient opgemerkt dat het industrieel onderzoek in dezelfde periode met 43% toeneemt en het leeuwenaandeel van de toename van de HBPWB (+98,844 miljoen EUR) voor zijn rekening neemt. Eenzelfde tendens werd in de vorige periode waargenomen.

In het niet-gericht onderzoek ging de grootste aandacht naar het BOF (+68%), daar dit in deze periode tot volle wasdom kwam.

In de periode 1993-1999 werden de I.W.T.-beurzen financieel op hetzelfde peil gebracht als de F.W.O.-Aspiranten. Ook numeriek worden nu in dit beperktere gebied evenveel mandaten toegewezen als via het Fonds aan alle wetenschapsgebieden samen.

Het marktaandeel van het F.W.O.-Vlaanderen is in het niet-gericht onderzoek 42,8% en in de totale HBPWB 6,3%. In 1999 was dat nog respectievelijk 53,7% en 7,6%. In 1993 respectievelijk 66,0% en 6,9%. Het relatieve belang dat de overheid hecht, ondanks de reële verhoging van de middelen, aan het fundamenteel onderzoek op initiatief van de onderzoekers op basis van interuniversitaire wetenschappelijke competitie slinkt dus constant. Het F.W.O.-Vlaanderen is niettegenstaande deze vaststelling nog steeds, niet alleen kwalitatief, maar ook kwantitatief belangrijk voor het fundamenteel onderzoek.

Het in 2003 door de Vlaamse Regering afgesloten innovatiepact met de bedoeling om in 2010 3% van het BRP te besteden aan wetenschap en innovatie geeft de betrachting van de Overheid weer om de jaarlijkse extra inbreng van middelen voor onderzoek te bestendigen en de Lissabon-norm te bereiken. Hopelijk kunnen de actiemiddelen van het F.W.O.-Vlaanderen extra inbreng genieten en gaat niet het merendeel naar explosief aangroeiende nieuwe initiatieven. Belang zal dienen gehecht aan een na te streven evenwichtige verdeling van de extra middelen.

a. **Positionering in relatie met de finaliteit van het onderzoek**

Een situering in relatie met de finaliteit van het onderzoek en t.o.v. de andere instellingen die in Vlaanderen onderzoeksgelden verdelen zoals het B.O.F. van de universiteiten, het Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie - Vlaanderen (I.W.T.-Vlaanderen) e.d. en de relatie met de overheid, de administratie en adviesorganen, dringt zich op ten einde de specifieke rol van het F.W.O.-Vlaanderen nader te omschrijven. De relatie met federale instellingen en de internationale verwevenheid van het Fonds wordt geschetst in hoofdstuk III van deel C. Acties en criteria.

- α. Het **fundamenteel onderzoek** wordt in Vlaanderen gesteund door het F.W.O.-Vlaanderen en het B.O.F.

Beide kanalen steunen het fundamenteel onderzoek op initiatief van de onderzoekers (bottom up) en evalueren op basis van kwaliteitsgerichte criteria. Het B.O.F. treedt op als de complementaire, gedecentraliseerde mediator.

Voor de middelgrote en grotere onderzoeksprojecten bij het B.O.F. gebeurt de besluitvorming met advies van externe referenten door de interdisciplinaire Onderzoeksraad. Het F.W.O.-Vlaanderen gebruikt zowel voor mandaten als onderzoeksprojecten externe referenten, maar doet tevens beroep op disciplinaire Wetenschappelijke Commissies met elk 14 experts, waarvan 8 van buiten Vlaanderen. Het Fonds heeft dus een groot deel van de “peer review” in huis.

De verschillen in de concrete uitwerking van de “peer review” in deze beide kanalen is bevorderlijk, daar aldus onvolkomenheden, die nog kunnen optreden in dit selectiesysteem, gecompenseerd worden.

Het Fonds werkt op basis van interuniversitaire wetenschappelijke competitie, wat leidt tot kwaliteitsbevordering en biedt aan de onderzoeksgemeenschap een uniforme procedure met vaste normen en criteria in het raam van een “peer review” beoordelingssysteem. Het wordt in zijn taak zowel door de Vlaamse als de Federale Overheid ondersteund.

Kwaliteit wordt bevorderd door :

- kwaliteitsgebaseerde keuze over de onthaalinstellingen heen;
- de intermediaire en ex post evaluatie die via een terugkoppeling, én de onderzoekers én de Wetenschappelijke Commissies bijstuurt;
- het leggen van accenten bij de selectie in het raam van de huidige wetenschappelijke kennis en de heersende tendensen, wordt binnen de Wetenschappelijke Commissies in relatie met de wetenschappelijke gemeenschap een domeinspecifiek beleid uitgebouwd;
- het toepassen van dezelfde hoogstaande beoordelingscriteria over de ganse Vlaamse Gemeenschap, wat tot sterkere aanvragen voert.

Efficiënt gebruik van de middelen:

- het verhinderen van duplicatie, zonder daarom gezonde competitie uit te schakelen;
- coördinatie van onderzoek en, waar aangewezen, het nastreven van zwaartepunten;
- een centrale administratie die de taken klaart met een kleine beheerskost.

Het wordt als de geëigende taak van het F.W.O.-Vlaanderen beschouwd :

- Mandaten en kredieten ten persoonlijke titel te verlenen om kwaliteitsbevorderend en op basis van vooropgestelde kwaliteitscriteria de meest talentrijke individuen van de verschillende instellingen te ondersteunen om hen toe te laten zich ten volle te ontplooien.
- Onderzoeksprojecten toe te kennen, die zich situeren in het brandpunt van de wetenschappelijke interesse en op de frontlijn van de kennisgrens, aan verdienstelijke ploegen waarbij, o.m. bijzondere aandacht wordt besteed aan projecten die het eigen onderzoek in een groter geheel onderbrengen.
- Initiatieven te ondersteunen ter bevordering van de coördinatie van het onderzoek en samenwerking op interuniversitair, interdisciplinair, nationaal en internationaal plan.
- De ontwikkelde expertise te consolideren op lange termijn.

De mandaten en kredieten van het F.W.O.-Vlaanderen zijn prestigieuze mandaten en kredieten die alleen op basis van een interuniversitaire selectie en strenge wetenschappelijke criteria kunnen verworven worden.

Rekening houdend met het jaarlijks aantal universitair afgestudeerden (ca. 9.000) dient de selectie van de Aspiranten-doctorandi zéér selectief te gebeuren en gericht uiteraard op de intellectuele elite (2%). De 150 nieuwe Aspiranten per jaar vormen samen met de I.W.T.-beurzen, het A.A.P. (Assisterend Academisch Personeel) en het B.A.P. (Bijzonder Academisch Personeel), waarvan een deel door F.W.O.-Onderzoeksprojecten bekostigd een jaarlijkse cohorte van 700 doctoraten. Hiervan krijgen er 100 (15 %) per jaar de kans zich met een F.W.O.-Postdoctoraal Onderzoeksmandaat verder te specialiseren. Hier dienen uiteraard nog de Dr.-assistenten van de universiteiten toegevoegd te worden.

Het huidige Z.A.P. telt ca. 3.700 personen of 2.600 VTE. Zo deze gemiddeld 30 jaar worden tewerkgesteld is er een instroom van 100 personen per jaar nodig, zonder nog te spreken over de behoeften van de overige maatschappelijke geledingen, waar een waardering van het doctoraat ook aan de orde is. Dit is dus nauwelijks voldoende om te kunnen voldoen aan de vervangingsbehoefte.

Uit deze cijfers blijkt overduidelijk dat het Fonds slechts over de middelen beschikt om een elite korps in stand te houden, daar alleen de allerbesten binnen de huidige begroting een mandaat kunnen verwerven. Naargelang de evolutie van de kennismaatschappij zal de instroom in de toekomst wellicht nog dienen te evolueren.

Het F.W.O.-Vlaanderen verleent steun via een “bottom up” procedure om zo snel mogelijk onderzoekstendenzen te volgen. Zo echter de overheid of andere instanties prioriteiten stellen en hiervoor het F.W.O.-Vlaanderen middelen

toewijzen, dan gebeurt de volledige bottom up procedure binnen deze prioriteiten.

Het B.O.F. voert binnen de universiteiten een autonoom beleid gericht op de betoelaging nodig voor het ondersteunen van verdienstelijke mensen en ploegen, o.m. het opstarten en uitbouwen van nieuwe krachtlijnen, het betoelagen van de instellingseigen zwaartepunten en de bestending van eigen onderzoeksploegen.

Daar waar het B.O.F. ofwel middelgrote of grotere onderzoeksprojecten steunt, heeft het F.W.O. het ganse gamma van klein tot groot in huis. Het Fonds kan dit ganse gamma beoordelen, daar de in de Commissie aanwezige experts ook budgettaire voorstellen doen.

Het belangrijkste verschil tussen beide kanalen is echter wel het feit dat het F.W.O. louter selecteert op basis van kwaliteit over gans Vlaanderen. In het B.O.F. daarentegen voeren de universiteiten, naast de kwaliteitsgebonden selectie, een instellingseigen beleid en een eigen strategie.

Een evenwichtige uitbouw van beide kanalen, F.W.O.-Vlaanderen en B.O.F., is de aanbevolen weg ter instandhouding van de complementariteit en diversiteit van deze kanalen, die beide op een even onmisbare wijze het fundamenteel onderzoek ondersteunen.

De werking van het B.O.F. en zijn complementariteit met het Fonds, zowel qua procedure als qua actiemiddelen, is decretaal bepaald en bedoeld door de overheid. Het heeft de, grotendeels teloor gegane, onderzoekscomponent van de universitaire werkingsmiddelen opgevolgd en uitgebouwd.

β. Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit :

Aanmoediging van innovatie door wetenschap en technologie is het specifieke werkdomein van het I.W.T.-Vlaanderen dat zich toelegt op het toegepast wetenschappelijk en technologisch onderzoek met economische finaliteit. Deze instelling heeft bijgevolg een taak die zich zéér duidelijk onderscheidt van deze van het F.W.O.-Vlaanderen.

Op gebied van mandaten voor doctorandi zijn F.W.O.-Vlaanderen en I.W.T.-Vlaanderen complementair, zelfs qua procedure, die bij het I.W.T. rekening houdt met een mogelijke economische valorisatie.

- γ. Basiswetenschappelijk Onderzoek op lange termijn** is een minder goed gedefinieerd domein, waarvoor de taakverdeling nog in ontwikkeling is. Door het lange termijnperspectief heeft de privé sector hiervoor nog niet veel interesse. Onderscheid kan gemaakt worden naargelang de inbreng van technologie:

- **Strategisch basisonderzoek met een economische finaliteit op lange termijn:** dit behoorde tot de taken van het I.W.T.-Vlaanderen, met zijn programma Strategische Technologieën voor bevordering van Welzijn en Welvaart (S.T.W.W.) dat samen met de I.W.T.-beurzen zal terecht komen in het I.S.B.O. (Instituut voor Strategisch Basisonderzoek). Tevens zijn instellingen als het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (I.M.E.C.), het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (V.I.B.) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (V.I.T.O.) onder deze rubriek onder te brengen. Het grootste gedeelte van de onderzoekssteun van de Europese Unie (E.U.) richt zich eveneens op dit type onderzoek en het onderzoek met economische finaliteit.
- **Strategisch basisonderzoek dat niet op inzetbare technologie steunt** vormt een onderdeel van de I.S.B.O.-actie, maar heeft een sterk raakvlak met de F.W.O.-actie.

Door het instellen van het I.S.B.O. en het binnenkort invoeren van een universitair fonds voor strategisch basisonderzoek (naar analogie van het B.O.F.) vervagen de grenzen tussen de actoren.

Ook grote apparatuurtoelagen zouden op basis van deze afbakening dienen verdeeld te worden met de nodige aandacht voor de noodzakelijke spreiding en optimalisatie van het gebruik ervan. Samen met het basisonderzoek op lange termijn kan dit het consolidatieniveau van de actie van het Fonds vormen, dat tot nu toe ontbreekt.

- ∂. **Beleidsgericht onderzoek** behoorde tot de bevoegdheden van de verschillende departementen en ministeries en wordt voornamelijk bij de steunpunten, die hiervoor specifiek door de overheid werden opgericht ondergebracht. De aansturing zal tevens door het nieuwe I.S.B.O. worden gedaan.

b. **Relatie tot wetenschappelijke instellingen, andere dan de universiteiten**

Het F.W.O.-Vlaanderen richt zich, zoals in de vorige beheersovereenkomst met de Vlaamse Gemeenschap is bepaald, eerst en vooral tot de onderzoeksgemeenschap actief in de universiteiten van de Vlaamse Gemeenschap. Mandaat- en kredietaanvragen afkomstig van andere wetenschappelijke instellingen worden ondersteund voor zover deze gebeuren in samenwerking met de universiteiten.

Wetenschappelijke instellingen komen in aanmerking voor **onderzoeksprojecten** zo de aanvraag gebeurt in samenwerking met een universiteit en voor zover het onderzoek niet tot de basisopdracht van de betrokken instelling behoort, zodat een dubbele financiering van de onderzoekstaak vermeden wordt.

Mandaataanvragen dienen telkens een universiteit als onthaalinstelling te hebben, eventueel samen met een andere (Vlaamse, Federale ...) wetenschappelijke instelling. Dit bevordert samenwerking tussen onderzoekseenheden uit beide types

instellingen en bevoordeelt de toekomstkansen van de betrokken onderzoekers. In het Fonds worden deze aanvragen op voet van gelijkheid met de specifiek universitaire verzoeken behandeld.

Een aandachtspunt is de problematiek van de toegankelijkheid van de F.W.O.-steun voor instellingen als V.I.B., I.M.E.C., V.I.T.O., e.d.

De F.W.O.-stellingname is dat duidelijk moet blijken dat het fundamenteel onderzoek betreft.

Vooraf t.o.v. het **V.I.B.**, als instituut zonder muren, volledig ingebed in de universiteiten is de stellingname moeilijk. Enerzijds zijn het wetenschappelijke ploegen, die én onderzoek doen dat grensverleggend is én onderzoek met economische finaliteit met alle tussenstadia, die hiervoor een ruime onderzoekstoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangen. Anderzijds is het V.I.B. decretaal verplicht andere onderzoeksmiddelen te verwerven. De overheid vindt dat dit in samenwerking met, of via universitaire diensten dient te gebeuren in het geval van het F.W.O.-Vlaanderen.

Daar de wetenschappelijke instellingen reeds over een grote onderzoeksdotatie beschikken voor strategisch onderzoek is de concurrentie met andere onderzoekseenheden vervalst en dient erover gewaakt dat de door het F.W.O.-Vlaanderen beschikbaar gestelde middelen niet kunnen gemonopoliseerd worden door deze ploegen, daar dit de ontwikkeling van nieuwe onderzoeksdomeinen en de ontplooiing van kleinere beloftevolle ploegen kan beletten, terwijl net deze nieuwe ontwikkelingen en ploegen belangrijk zouden kunnen zijn in de toekomst. Een gelijkaardige stellingname dringt zich op voor het **I.M.E.C.** en de **V.I.T.O.** Een samenwerking mag echter niet uitgesloten worden.

Er moet bij het instellen van dergelijke instituten een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds het fundamenteel onderzoek en het onderzoeksaspect gericht op de concrete valorisatie. Gebeurt dit niet, dan zal uiteindelijk het vernieuwend aspect van het fundamenteel onderzoek opgeofferd worden aan zuiver doelgerichte resultaten op korte termijn. Uiteraard ligt de toestand anders voor mandaten, die ten persoonlijke titel worden verleend, daar hier het uitbouwen van een individueel wetenschappelijk curriculum wordt beoogd.

De **hogescholen** tenslotte hebben o.a. als taak het toepassingsgerichte onderzoek (Volgens het decreet op de hogescholen van 13/7/1994 "het projectmatig wetenschappelijk onderzoek" en dus eerder gericht op kennisoverdracht). Deze bevoegdheid behoort tot het domein van het I.W.T.-Vlaanderen dat hiervoor o.m. over een specifiek TETRA-Fonds (het vroegere HOBU-Fonds) beschikt.

c. **Relatie met de Overheid**

De Vlaamse Regering en de Federale Regering stelden elk binnen de eigen bevoegdheid een beleidsnota op met de grote richtlijnen inzake het te volgen wetenschapsbeleid.

De Vlaamse Gemeenschap sluit binnen het kader van het regeringsbeleid een beheersovereenkomst af met het F.W.O.-Vlaanderen.

De waarborgen die het F.W.O.-Vlaanderen aan de overheid biedt, o.a. via vertegenwoordiging van de overheid in de bestuursorganen en controle, worden verder behandeld.

Het F.W.O.-Vlaanderen heeft een raadgevende stem in de **Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid** (V.R.W.B.) en neemt actief deel aan de werkzaamheden van diverse V.R.W.B.-Commissies en werkgroepen.

Tevens wordt nauw samengewerkt met de **Administratie Wetenschap en Innovatie** (A.W.I.) van het Departement Wetenschap, Innovatie en Media (W.I.M.) van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap o.a. i.v.m. de bijdrage van de administratie ter voorbereiding van het beleid, de horizontale begroting wetenschapsbeleid, de uitgaven Wetenschap, technologie en innovatie, de IWETO-databank enz...

A.W.I. is tevens de dienst die de relatie van het F.W.O.-Vlaanderen met de Vlaamse Gemeenschap kanaliseert.

In het raam van de herstructurering van de diensten van de Vlaamse Gemeenschap via de Beter Bestuurlijk Beleid-actie wordt het Fonds erkend als instelling sui generis zoals bepleit door de Raad van Bestuur van het Fonds en de wetenschappelijke gemeenschap.

Langs federale zijde wordt deze taak grotendeels waargenomen door de **Federale Programmatorische Overheidsdienst Wetenschapsbeleid**. Deze diensten organiseren het overleg i.v.m. grote internationale faciliteiten die door Vlaamse wetenschappers worden benut en waarvan de toegang federaal wordt betoelaagd.

Wel is het betreuenswaardig dat in de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid de instellingen die onderzoek financieren niet vertegenwoordigd zijn en dat de federale impulsen en bijdragen tot het fundamenteel onderzoek niet tot de allerhoogste federale prioriteiten behoren.

De financiering en de controle door de overheid worden in afzonderlijke hoofdstukken behandeld.

*

* *

B. ADVIESORGANEN, BESLUITVORMING EN BESTUURSORGANEN

De werking van het F.W.O.-Vlaanderen steunt op twee pijlers :

- de inbreng van de wetenschappelijke gemeenschap, zowel qua aanbod van onderzoek als qua selectie als qua intermediaire en ex post evaluatie ervan;
- de wisselwerking tussen deze gemeenschap en de bestuursorganen van het F.W.O.-Vlaanderen voor het opstellen van een beleid inzake zo optimaal en effectief mogelijke procedures en acties, ten einde een maximaal resultaat te bereiken.

HOOFDSTUK I : WETENSCHAPPELIJKE COMMISSIES

1. TAAK

De vorige grondige omvorming van het systeem van Wetenschappelijke Commissies heeft vruchten afgeworpen en is waardevol gebleken. Het is dus geenszins aan te raden het hele systeem opnieuw te herzien, maar, gezien hun essentiële rol in de werking van het Fonds, is een permanente aandacht ten zeerste aangewezen.

De Wetenschappelijke Commissies begeleiden het basisonderzoek in Vlaanderen in een continue proces van *ex ante*, *intermediaire* en *ex post* evaluatie. Het is de taak van de Wetenschappelijke Commissies om, op basis van hoogstaande en internationaal aanvaarde wetenschappelijke criteria, in hun gebied via de selectie van aanvragen voor mandaten en kredieten, wetenschappelijke prioriteiten te stellen. Tevens bewaken ze de kwaliteit van het door het F.W.O.-Vlaanderen gefinancierde fundamenteel onderzoek. Ze voeren een domeinspecifiek wetenschapsbeleid met aandacht voor inter- en transdisciplinariteit dat zich snel kan aanpassen en inspelen op de stand van de kennis en de heersende onderzoekstendensen.

2. SAMENSTELLING

De Wetenschappelijke Commissies bestaan uit vooraanstaande wetenschappers en zijn de vitale kern van de wetenschappelijke werking van het F.W.O.-Vlaanderen. Ze zijn de emanatie van zowel de lokale als de internationale wetenschappelijke gemeenschap en omvatten 6 Vlaamse wetenschappers en 8 niet-Vlaamse experts. Alle leden worden door de Raad van Bestuur van het F.W.O.-Vlaanderen benoemd.

De samenstelling moet waarborgen dat, dankzij de expertise van alle leden, het betrokken gebied zo ruim mogelijk bestreken wordt. Ook waarborgt de samenstelling een objectieve evaluatie daar particularisme ten zeerste beperkt wordt en de evaluatie op een hoger dan het lokale vlak gebeurt: een Vlaamse numerieke meerderheid is uitgesloten. Daarom worden ook alle nodige maatregelen genomen om de aanwezigheid van de niet-Vlaamse leden te verzekeren.

De niet-Vlaamse leden hebben dezelfde prerogatieven als de Vlaamse leden en alle leden nemen op voet van volledige gelijkheid aan de beraadslagingen deel.

De samenstelling garandeert ook voldoende de Belgische verankering om op een specifieke problematiek te kunnen inspelen en om niet alle initiatief aan buitenlandse expertise over te laten.

Inherent aan de opdracht van de Wetenschappelijke Commissies streeft hun samenstelling een evenwicht na tussen een gestadige vernieuwing ten behoeve van een nauw aansluiten bij de wetenschappelijke evolutie in het bestreken onderzoeksgebied en een noodzakelijke continuïteit bij het stellen van prioriteiten en het adequaat opvolgen en evalueren van de gesteunde wetenschappelijke projecten.

Het mandaat van de leden duurt drie jaar en kan tweemaal hernieuwd worden. Géén mandaat kan worden toevertrouwd aan personen ouder dan 62 jaar.

Om een serene en objectieve evaluatie te garanderen oefenen de leden van een Wetenschappelijke Commissie hun taak ten persoonlijke titel uit als wetenschappelijke experts in hun gebied en niet als vertegenwoordigers van de universitaire of wetenschappelijke instellingen waaraan zij verbonden zijn. Wel wordt gestreefd naar de aanwezigheid van de voornaamste Vlaamse instellingen die doctoraten in het betrokken gebied uitreiken.

De Vlaamse leden van de Wetenschappelijke Commissies dienen de optimale weergave te zijn van de in Vlaanderen aanwezige expertise. In de regel zullen niet meer dan twee Vlaamse leden hun hoofdopdracht aan dezelfde universiteit uitoefenen, tenzij voor disciplines die sterk geconcentreerd zijn en/of in sommige instellingen ontbreken.

Bij een vervanging wordt op basis van wetenschappelijke curricula vitae, en met specifieke aandacht voor wetenschappelijke output, een eminent onderzoeker voorgedragen die een hiaat in de gezamenlijke expertise van de Commissieleden vult. Een spreiding van expertise zal voorrang krijgen op duplicatie van expertise. De Wetenschappelijke Commissie draagt drie kandidaten per vacature voor aan de Raad van Bestuur.

Om de continuïteit te bewerkstelligen is de Voorzitter reglementair het Vlaams Lid met de grootste ononderbroken dienstanciënniteit in de Wetenschappelijke Commissies.

Indien bij vervangingen het mandaat van meer dan twee Vlaamse leden eindigt, kan uitzonderlijk het mandaat van een lid met een extra jaar verlengd worden

Na afloop van het mandaat als lid in een Commissie kan dit lid eventueel na minimum 3 jaar in zijn voormalige Commissie opnieuw opgenomen worden. Mutaties tussen

Commissies zijn niet mogelijk. Hernieuwingen van mandaten kunnen niet toegekend worden zo het lid minder dan de helft van de vergaderingen bijgewoond heeft.

3. HET BESTRIJKEN VAN WETENSCHAPSGEBIEDEN DOOR DE COMMISSIES

Het aantal Commissies is dermate gekozen opdat iedere Commissie het midden zou houden tussen een ad hoc expertgroep en een brede domeinraad. Het eerste uiterste is niet aan te raden omwille van het feit dat dan de meeste betrokkenen rond de tafel zitten en de discussie zich toespitst op het onderling verdelen van de middelen. Het tweede uiterste is te vermijden omdat er dan niet voldoende expertise aanwezig is om de dossiers in de diepte te beoordelen.

De met ingang van 1 januari 1997 doorgevoerde herstructurering van het Commissiesysteem was grondig en het dan ingestelde systeem dient de tijd gegund zich ten volle waar te maken. Bijzondere aandachtspunten blijven steeds : de zo optimaal mogelijke behandeling van alle wetenschapsdisciplines en de bijzondere problematiek van de medische sector, waarin zowel het klinisch onderzoek als het fundamenteel onderzoek en alle tussenvormen in relatie met elkaar dienen behandeld te kunnen worden. Ingaan op particularistische pleidooien strekkend tot het oprichten van een aantal commissies in zéér beperkte gebieden is uit den boze, daar een goede vergelijkende evaluatie dan wordt uitgesloten.

De Wetenschappelijke Commissies zijn de emanatie van het wetenschapsbestel in zijn geheel. Het is een dynamisch systeem dat door de Gebiedsraden wordt beheerst. Tijdens de volgende beleidsperiode zal de interactie tussen de Gebiedsraden en de Wetenschappelijke Commissies uitgebouwd worden en zal het aantal Commissies, hun referentsysteem en de terugkoppeling naar de wetenschappelijke gemeenschap een permanente zorg zijn. Wel dient erover gewaakt dat eventuele veranderingen kwaliteitsverbeterend werken en dat positieve verworvenheden uit het verleden verder kunnen doorwerken.

De huidige spreiding van de Commissies over de wetenschapssectoren is niet gebaseerd op de indeling van de wetenschapsgebieden in faculteiten, departementen en vakgroepen in de universiteiten, maar is gesteund op een logische samenhang van homogene wetenschapsgebieden zonder in een particularisme van specialiteiten en sub-specialismen te vervallen. Bijgevolg zijn sectoren samengevoegd tot grotere entiteiten.

Wel wordt er over gewaakt dat een bevruchtende inter- en transdisciplinariteit gewaarborgd wordt door een soepel stelsel van horizontale communicatie tussen de Commissies en moet op extra expertise een beroep kunnen gedaan worden. De Raad van Bestuur besloot dat interdisciplinaire aanvragen eenzelfde slaagkans moeten krijgen als de overige aanvragen en uit de doorlichting door C.W.T.S.-Leiden door de h. H.F. MOED¹ bleek dat dit zo was.

¹ Een Kwantitatieve Analyse van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen door H.F.MOED, December 2001, 72 pp.

De huidige Wetenschappelijke Commissies zijn:

Gebied Biologische wetenschappen

- B 1 Moleculaire en cellulaire biologie, genetica
- B 2 Dieren- en plantenfysiologie
- B 3 Systematiek, morfologie, ecologie
- B 4 Toegepaste biologische wetenschappen en milieutechnologie

Gebied Cultuur- en taalwetenschappen

- C 1 Taal en literatuur
- C 2 Geschiedenis, archeologie en kunstwetenschappen
- C 3 Wijsbegeerte
- C 4 Godsdienstwetenschappen en theologie

Gebied Exacte wetenschappen

- E 1 Wiskunde
- E 2 Anorganische en analytische chemie
- E 3 Organische, macro- en supramoleculaire chemie
- E 4 Fysicochemie
- E 5 Subatomaire fysica
- E 6 Vaste-stoffysica
- E 7 Fysica en sterrenkunde
- E 8 Wetenschappen van de aarde
- E 9 Informatica en kennistechnologie

Gebied Gedrags- en maatschappijwetenschappen

- G 1 Rechtswetenschappen
- G 2 Economische wetenschappen en bedrijfskunde
- G 3 Psychologie en pedagogiek
- G 4 Sociale, politieke en communicatiewetenschappen

Gebied Medische wetenschappen

- M 1 Medische biochemie
- M 2 Medische celbiologie en genetica
- M 3 Medische microbiologie, immunologie
- M 4 Kankeronderzoek
- M 5 Fysiologie en fysiopathologie van lichaamssystemen
- M 6 Klinisch en epidemiologisch onderzoek
- M 7 Geneesmiddelenonderzoek

Gebied Toegepaste wetenschappen

- T 1 Materiaalkunde en chemische ingenieurstechnieken
- T 2 Civiele techniek en architectuur
- T 3 Werktuigkunde, elektrotechniek en elektronica

Andere

- 1) De **Commissie voor Internationale Wetenschappelijke Contacten** voor het beoordelen van aanvragen voor kredieten voor wetenschappelijke contacten en coördinatie. Deze Commissie bestaat uit leden van Wetenschappelijke Commissies en is interdisciplinair samengesteld. Het mandaat van de leden kan de duur van hun mandaat als Wetenschappelijk Commissielid niet overschrijden.
- 2) De Raad van Bestuur doet voor de selectie en evaluatie van onderzoeksprojecten van het Max-Wildiersfonds beroep op de **Begeleidings- en evaluatiecommissie van het Max-Wildiersfonds**.
- 3) Voor de beoordeling van het kustgebonden zeewetenschappelijk onderzoek in het raam van de Nederlandse-Vlaamse samenwerking wordt beroep gedaan op het **Vlaams-Nederlands Comité voor Kustgebonden Zeewetenschappelijk Onderzoek**.
- 4) Voor de evaluatie van dossiers binnen de Nederlands-Vlaamse samenwerking op gebied van taal- en cultuurwetenschappen wordt de Vlaams-Nederlandse Commissie voor Nederlandse Taal en Cultuur ingeschakeld.
- 5) De Raad van Bestuur kan zich voor specifieke zaken laten bijstaan door een ad hoc Commissie bestaande uit ter zake bevoegde experts.

4. PROCEDURE:

a. **Evaluatie en selectie**

Evaluatie *ex ante* : Aanvragen van de wetenschappelijke gemeenschap worden door de Wetenschappelijke Commissies, samen met adviezen van externe referenten, volgens objectieve criteria, eigen aan de betrokken interventiecategorie en toegepast op de specifieke wetenschapssector, geëvalueerd. De specifieke criteria, eigen aan de diverse interventiecategorieën, worden opgenomen bij de verschillende actiemiddelen van het fonds en door de Commissies op discipline-specifieke wijze toegepast.

Rangschikking van de aanvragen

1) Mandaataanvragen :

- * Aspiranten, Postdoctoraal Onderzoekers, Postdoctoraal Onderzoekers Hernieuwing, Bijzondere Doctoraatsbeurzen, Klinische Doctoraatsbeurzen, Fundamenteel Klinische Mandaten en hun hernieuwingen.

Waardevolle kandidaat-mandaathouders worden in orde van voorrang gerangschikt waarbij *ex aequo* rangschikkingen uitgesloten zijn.

- * Aspiranten Hernieuwing en de voorstellen tot promoties van permanente F.W.O.-ers die na 1/10/2000 bij het F.W.O.-Vlaanderen in dienst blijven.

Een positieve evaluatie leidt tot het verderzetten van het mandaat.

2) Kredieten aan Navorsers :

- de waardevolle aanvragen worden in ordes gerangschikt, waarbij voor ieder aanbevolen dossier een financieel voorstel gedaan wordt.
- in 1ste orde : uitstekende voorstellen voor onderzoek dat op internationaal hoogstaand niveau staat en top-prioriteit verdient.
- in 2de orde : zéér goede aanvragen die mogelijks aanleiding kunnen geven tot ontplooiing tot internationaal hoogstaand niveau.
- in 3de orde: goede aanvragen van nationaal belang en beloftevolle aanvragen van beginnende navorsers. De voorstellen in derde orde worden in voorkeursorde gerangschikt om het mogelijk te maken, zo de begroting zulks noodzaakt een verdere selectie door te voeren.
- in 4de orde: beloftevolle aanvragen die zich kwalitatief van de niet-gerangschikte aanvragen onderscheiden maar die geen voldoende maturiteit hebben en die nog bij te sturen zijn en waarvoor thans geen financiering voorgesteld wordt.

3) Onderzoeksprojecten :

- de waardevolle aanvragen worden in ordes van voorrang gerangschikt, waarbij voor ieder voorgedragen dossier een financieel voorstel gedaan wordt.
- in 1ste orde : uitstekende voorstellen voor onderzoek dat in betrokken vakgebied een voortrekkersrol vervult en op internationaal hoogstaand niveau staat, internationaal grensverleggend is en top-prioriteit.
- in 2de orde : zéér goede aanvragen voor onderzoek dat voortbouwt op verdienstelijke resultaten en op internationaal hoogstaand niveau staat. Prioritair.
- in 3de orde : goede aanvragen met beloftevolle onderzoeksprojecten die resultaten van internationaal niveau laten verhoppen. De voorstellen in derde orde worden in

voorkeursorde gerangschikt om het mogelijk te maken, zo de begroting zulks noodzaakt een verdere selectie door te voeren.

- Additioneel: tevens kunnen voorstellen worden opgenomen ter aanvulling van in 1ste en 2de orde gerangschikte aanvragen en die in concurrentie staan met de 3de orde.
- in 4de orde: beloftevolle aanvragen die zich kwalitatief van de niet-gerangschikte aanvragen onderscheiden maar die geen voldoende maturiteit hebben en die nog bij te sturen zijn en waarvoor thans geen financiering voorgesteld wordt.

Opmerking

- Deze classificatie houdt in dat de rangschikking niet noodzakelijk met de eerste orde start in iedere Commissie.
- Het voorgestelde bedrag is **minimaal het bedrag dat het geplande onderzoek uitvoerbaar zou maken**, rekening houdend met de middelen waarover de aanvrager reeds beschikt. Dit vermijdt dat onderzoekers voor éénzelfde project middelen dienen te sprokkelen bij meerdere financierende instellingen.
- Bijzondere aandacht gaat naar projecten die pogen onderzoek complementair in een groter geheel onder te brengen om het aldus op een hoger wetenschappelijk niveau te tillen.
- Middelzware apparatuur dient bij voorkeur ingebed te zijn in interuniversitaire en/of interdisciplinaire projecten.

Intermediaire en ex post evaluatie : Vertrekkend van verslagen van de mandaat- en kredietgenieters evalueren de Wetenschappelijke Commissies, zowel tijdens de uitvoering van het project als op het einde ervan, de wetenschappelijke aanwending van de middelen die zij aanbevelen hebben.

De resultaten van deze evaluatie reiken mogelijkheden tot bijsturing aan en zijn een doorslaggevend element bij het eventuele voortzetten van de steun van het F.W.O.-Vlaanderen en bij de selectie van nieuwe mandaat- en kredietaanvragen.

Evaluatie van verslagen

Gebruikte quoteringen:

- goed
- voorbehoud (met duidelijke en specifieke opmerkingen)
- onvoldoende (duidelijk en specifiek gemotiveerd)

Een quoterings "voorbehoud" is een vraag naar bijkomende informatie vanwege de Commissie. De vragen en opmerkingen worden rechtstreeks aan de betrokken onderzoekers overgemaakt.

Een "onvoldoende" quoterings wordt gerapporteerd aan het Bureau en de Raad van Bestuur. Ook de academische overheid van de onthaalinstellingen worden ingelicht. Deze maakt de evaluatie over aan de betrokkenen en volgt de verdere procedure op. Betrokkenen kunnen bijkomende informatie overmaken aan het F.W.O.-Vlaanderen, die terug aan de Wetenschappelijke Commissie voorgelegd wordt.

Een **met redenen omklede** "onvoldoende" score houdt in dat het Bureau kan beslissen dat de betrokkenen tijdelijk of definitief geen beroep meer kunnen doen op een toelage van het F.W.O.-Vlaanderen.

Zeker voor kleine tot middelgrote projecten is de huidige evaluatie ruim voldoende. Voor de eventueel in te voeren consolidatie-actiemiddelen kan dit verder uitgewerkt worden, toch moet vermeden worden procedures te scheppen die dubbel gebruik zouden vormen met de onderzoeksvisitaties.

Verslagen over mandaten, kredieten en onderzoeksprojecten van het Fonds dienen betrekking te hebben op de onderzoeksresultaten bekomen via de financiering door het F.W.O.-Vlaanderen.

Evaluatie van onderzoeksgroepen als geheel krijgen hun weerslag in de jaarverslagen van de universiteiten en de onderzoeksinstituten en worden in het kader van de, naar onderzoek uit te breiden, visitaties geëvalueerd. Hierbij worden de geïnvesteerde middelen zeker betrokken.

Een aantal bibliometrische studies omtrent de positie van Vlaanderen voor bepaalde vakgebieden vervolledigen het beeld, dat voor de tot nu toe onderzochte gebieden gunstig uitvalt voor het fundamenteel onderzoek zo de wetenschappelijke productie gerelateerd wordt aan de investeringen.²

b. **Terugkoppelingen**

Een sub a. geschetst stelsel waarborgt een continue kwaliteitsbewaking van het door het F.W.O.-Vlaanderen gesteunde onderzoek en houdt een permanente terugkoppeling in, enerzijds naar de Wetenschappelijke Commissies toe voor wat betreft de kwaliteit en de relevantie van de gehanteerde selectie- en beoordelingscriteria en de gestelde prioriteiten, en anderzijds naar de postulanten en de wetenschappelijke gemeenschap toe inzake de kwaliteit van de vraagstelling, de coherentie en de coördinatie van het voorgestelde onderzoek. Op deze wijze mondt kwaliteitsbewaking in kwaliteitszorg en -verbetering uit.

² Natuur-, levens- en technische wetenschappen : Bibliometrisch profiel van het Vlaams onderzoek. Marc LUWEL, 1999, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Wetenschap en Innovatie, 76 pp .

c. **Bevoegdheid**

Zo de aanvraag betrekking heeft op meerdere gebieden of belangrijke financiële implicaties heeft in verschillende gebieden kan ze door meerdere evenwaardige Commissies behandeld worden. In beide Commissies wordt de aanvraag even streng aan de gangbare criteria getoetst en beide doen budgettaire voorstellen.

d. **Beraadslaging**

- Inzake het uitbrengen van adviezen worden alle Commissieleden evenwaardig beschouwd.
- De discussie over een aanvraag of een verslag wordt geopend door die Commissieleden wier specialiteit het dichtst aansluit bij het onderzoeksonderwerp. Daarbij wordt tevens beroep gedaan op de verslagen van de referenten, die volgens welbepaalde criteria door de postulanten zelf worden aangeduid.

e. **Taal**

De dossiers worden in het Nederlands gesteld en, waar nodig voor het opvragen van referentenverslagen, met een engelse vertaling van het onderzoeksproject. Bedoeling hiervan is om het Nederlands als volwaardige wetenschappelijke taal te handhaven. (Dit is zeker ook nu, op een ogenblik dat de Vlaamse culturele zelfstandigheid een feit is, nog zinvol daar recent vele inspanningen worden gedaan op gebied van taal- en spraaktechnologie om onze taal te laten standhouden in dit informaticatijdperk en in een tijd van globalisering.) Het Engels is trouwens niet in alle onderzoeksgebieden de *lingua franca*.

Dit brengt met zich mee dat de niet-Vlaamse Commissieleden het Nederlands minstens passief dienen te beheersen om de dossiers te kunnen doornemen. In de Commissie kan echter zowel Nederlands, Frans als Engels gesproken worden en is er simultaanvertaling voorzien.

f. **Externe referenten**

Als externe referenten worden uitgesloten: leden van de Wetenschappelijke Commissies en de Raad van Bestuur alsook co-auteurs van publicaties van de drie laatste jaren met de kandidaten.

De **referentenverslagen** zijn van uitermate groot belang. De keuze van de referenten aan de aanvragers overlaten heeft als positief punt dat de aanvragers langs het niveau van de door hun aangezochte referenten zichzelf situeren in hun gebied. Dit element, samen met het advies van de referent, vormt voor de Commissie een sterk evaluatiepunt.

Dit is trouwens het enige systeem dat financieel en onder tijdsdruk haalbaar is bij de behandeling van een zo groot aantal dossiers.

Het wordt niet tot de taak van de referenten gerekend om budgettaire voorstellen te doen voor projecten. Dit behoort tot de bevoegdheid van de Wetenschappelijke Commissies.

Zo een systeem met belangrijke financiering op langere termijn wordt opgezet en zo belangrijke apparatuurprojecten worden ter beschikking gesteld zal het systeem van externe referenten voor deze actiemiddelen worden aangepast. Het is trouwens een succesvolle stelregel van het Fonds om zijn algemeen grondbeginsel van kwaliteitsevaluatie steeds aan het specifiek kader aan te passen.

g. **Gedragcode**

- Een Commissielid neemt niet deel aan de selectie of evaluatie van eigen dossiers.
- Een Commissielid, promotor/diensthofid van een mandaataanvraag neemt deel aan de discussie over de rangschikking van de aanvragen, doch kan spreekverbod krijgen als het de eigen kandidaat betreft.
- Alle beraadslagingen en voorstellen van de Wetenschappelijke Commissies zijn strikt vertrouwelijk. Commissieleden die zich hieraan niet houden kunnen door de Raad van Bestuur ter verantwoording geroepen worden.

*
* * *

HOOFDSTUK II : GEBIEDSRADEN

Voor de diverse grote Wetenschapsgebieden is een gebiedsraad ingesteld als brug tussen de Wetenschappelijke Commissies en de bestuursorganen. Het zijn interdisciplinaire en interuniversitaire organen die leden van de onder hun bevoegdheid vallende Commissies omvatten. Op dit ogenblik zijn het de Voorzitters van de Wetenschappelijke Commissies die lid van de Gebiedsraden zijn. Zo de taak van de Gebiedsraden uitbreidt zal hun samenstelling worden uitgebreid met aandacht voor de expertise uit de verschillende disciplines en de aanwezigheid van de verschillende instellingen.

Hun primaire taak is te waken over een zo optimaal mogelijke behandeling van interdisciplinaire aanvragen, waarbij ze zich steunen op het voorstel van de aanvragers.

De Gebiedsraden kunnen ingeschakeld worden als reflectiegroepen die zich beraden over de evolutie van hun wetenschapsgebied en het eventueel aangeven en opvolgen van wetenschappelijke prioriteiten. Hieruit kunnen er adviezen volgen omtrent de spreiding van de Wetenschappelijke Commissies over het betrokken wetenschapsgebied.

Gebiedsraden zijn het gespreksforum inzake evolutie en mogelijke bijsturing van procedures en actiemiddelen van het F.W.O.-Vlaanderen.

De Gebiedsraden behelzen volgende wetenschapsgebieden:

- Biologische wetenschappen
- Cultuur- en taalwetenschappen
- Exacte wetenschappen
- Gedrags- en maatschappijwetenschappen
- Medische wetenschappen
- Toegepaste wetenschappen

*

* *

HOOFDSTUK III : BUREAU EN RAAD VAN BESTUUR

Het is de specifieke taak van de Raad van Bestuur het algemene beleid van het F.W.O.-Vlaanderen inzake het fundamenteel onderzoek uit te stippelen en de wijze waarop het fundamenteel onderzoek gestimuleerd wordt te bepalen. Meer specifiek is de Raad bevoegd voor het bepalen van de actiemiddelen, het opstellen, het optimaliseren en bewaken van de procedures qua selectie en evaluatie.

Voor het bepalen van zijn beleid steunt de Raad van Bestuur op een bestendig contact met de wetenschappelijke gemeenschap zelf, die op basis van kwaliteit haar prioriteiten legt. Daar de taak van de Raad van Bestuur ook nauw verbonden is met het geheel van de instellingen in Vlaanderen waar fundamenteel onderzoek verricht wordt, wordt ook hiermee nauw contact onderhouden. Om zijn taak naar behoren te kunnen uitvoeren is de Raad niet alleen op louter academische basis samengesteld, maar zijn ook de overheid en de maatschappij erin vertegenwoordigd.

De beslissingen van de Raad van Bestuur worden voorbereid door zijn Bureau. Het Bureau neemt het dagelijks bestuur van het Fonds waar en voert de beslissingen van de Raad uit.

Volgens de richtlijnen en procedures door de Raad van Bestuur vastgelegd stelt het Bureau de toekenningen van de individuele mandaten en kredieten voor op basis van de door de Wetenschappelijke Commissies voorgestelde wetenschappelijke prioriteiten en rekening houdend met de budgettaire mogelijkheden. Binnen de prioriteiten door de Wetenschappelijke Commissies voorgesteld werken de bestuursorganen een wetenschapspolitiek uit.

De rangordes opgesteld door de Wetenschappelijke Commissies zijn niet wijzigbaar. Volgens deze rangordes beslist het Bureau rekening houdend met wetenschappelijke prioriteiten van de onthaalinstellingen. De mandaten worden **toegekend** in functie van het aantal **voorgestelde** kandidaten per onthaalinstelling. Dit garandeert alle goede kandidaten een slaagkans die onafhankelijk is van de onthaalinstelling.

Onderzoeksprojecten in eerste en tweede orde worden automatisch voor toekenning aan de Raad van Bestuur voorgesteld. De resterende middelen worden aan de onthaalinstellingen toegewezen recht evenredig met hun aandeel in de derde orde voorgestelde bedragen m.i.v. de additionele voorstellen bij projecten in 1ste en 2de orde. Vervolgens doen de instellingen voorstellen om voorstellen in 3de orde of additionele voorstellen bij projecten in 1ste en 2de orde toe te wijzen, voornamelijk gebaseerd op de rangorde van de Commissies. Er kunnen bijgevolg discipline-specifieke klemtonen worden gelegd. De universiteiten consulteren elkaar omtrent interuniversitaire projecten.

Een overzicht van de bestuursorganen wordt geboden in de bijlagen 2 en 3.

*
* * *

HOOFDSTUK IV : AL DAN NIET STUREN

Het definitief vastleggen van een wetenschapsbeleid inzake het fundamenteel onderzoek op de kennisgrens aan de rand van het onbekende is een "*contradictio in terminis*". Een organisch geheel, zoals het fundamenteel onderzoek, kan niet normerend vastgelegd worden met prioriteiten, schemata en verhoudingen. Wel kan er een algemeen kader geschapen worden waarin en waarlangs optimaal stimuli kunnen gegeven worden.

Het al dan niet sturen, en bedoeld wordt de kredieten contigenteren per wetenschapsgebied of toespitsen op prioriteiten is een steeds wederkerende problematiek.

De moeilijkheid om gecompartmenteerd te werken blijkt onmiddellijk uit de cijfergegevens opgenomen in de bestedingsanalyses. Niettegenstaande de verdeling per wetenschapsgebied van mandaten en projecten over een langere periode eerder stabiel blijft, zit er een veel grotere schommeling in de toekenningen per jaar. Dit is het logische gevolg van het belang hechten aan individuele kwaliteit, eerder dan van bovenaf opgelegde contingenten. Het opleggen van een keurslijf per wetenschapsgebied zou in bepaalde jaren negatieve gevolgen op de kwaliteit van de selectie kunnen hebben. Dit negatieve aspect zou nog versterkt worden mocht men per Wetenschappelijke Commissie contigenteren.

Het toekennen van actiemiddelen aan een bepaald gebied vloeit deels voort uit de eigenheid van het gebied, bvb. de exacte en de medische wetenschappen hebben grote nood aan uitrusting en werking, terwijl de menswetenschappen de klemtoon op personen leggen.

De middelen van een gebied kunnen aldus gelijke tred houden met op- en afbouw van specifieke gebieden. Er wordt hierbij verwezen naar de opkomst van de moleculaire biologie, de informatica en de vaste-stoffysica. Ook in deze gevallen is de sturing én gebeurd door de aanvragers zelf, die reageerden op het veranderde onderzoekslandschap, én door de Wetenschappelijke Commissies, die deze tendensen onderkenden, en selecteerden op kwaliteit met aandacht voor de stand van de wetenschap en de te verwachten evolutie.

Nieuwe, gerichte initiatieven kunnen, zoals de V.R.W.B. aanbeveelt, best toevertrouwd worden aan de klassieke "loketten", elk volgens geëigendheid om een initiatief geleidelijk te kunnen opbouwen, gebruik makend van een selectie met interuniversitaire wetenschappelijke competitie.

Tussentijdse evaluatie laat toe bij te sturen. Deze werkwijze laat ook toe dergelijke initiatieven flexibel af te bouwen terwijl een institutionalisering daarentegen een gevaar voor bestendiging inhoudt. Op deze wijze kan optimaal van bestaande infrastructuur, procedures en expertise gebruik worden gemaakt.

Bij een vergelijking met onze buurlanden zien we evenwel dat sommige research councils een gedeelte van hun begroting wel degelijk aan prioritaire gebieden besteden. Op te merken valt echter dat de actiemiddelen in België die deze prioritaire actieterreinen bestrijken niet tot de huidige bevoegdheden van het F.W.O.-Vlaanderen behoren, maar tot de bevoegdheid behoren van o.a. I.W.T.-Vlaanderen, I.M.E.C., V.I.B., V.I.T.O., D.W.T.C., I.S.B.O., enz...

Zo optimaal mogelijk fundamenteel onderzoek ondersteunen is een evenwicht in acht nemen tussen het in stand houden van bestaand onderzoek en een kans bieden aan nieuwe tendensen, waarbij het geheel gebaseerd is op wetenschappelijke criteria.

Prioritaire gebieden kunnen hierbij geïdentificeerd worden als belangrijk te volgen tendensen, maar dit mag geenszins een afbraak van bestaande waardevolle initiatieven teweeg brengen. Het lijkt daarom slechts aan te raden prioritaire domeinen specifiek te ondersteunen zo daarvoor specifieke middelen worden ter beschikking gesteld.

*

* *

C. ACTIES EN CRITERIA

HOOFDSTUK I : STEUN AAN INDIVIDUELE ONDERZOEKERS

1. AANTREKKEN VAN TALENT EN VORMING VAN VORSERS : DOCTORANDI

Het aantrekken van de allerbeste jonge afgestudeerden langs een interuniversitaire competitie is van het allergrootste belang voor het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Het onderling vergelijken van aanvragers binnen een bevoegdheidsdomein van een Commissie maakt dat de kwaliteit van dit korps hoger is dan mocht dit binnen de afzonderlijke instellingen gebeuren en is voor betrokkenen een eerste gelegenheid om zich met anderen van buiten hun universiteit te meten. Een hoger aantal studenten dient op termijn te leiden tot een verhoogde instroom van doctorandi.

- a. Jonge universitair afgestudeerden kunnen een doctoraat op proefschrift voorbereiden met de beurs **Aspirant** (2 jaar, 1 maal hernieuwbaar, het beursbedrag richt zich op de weddeschaal assistent) of met een **Bijzondere Doctoraatsbeurs** (1 jaar voor het afwerken van een doctoraatsproefschrift en bestemd voor personen die tewerkgesteld zijn buiten het wetenschappelijk onderzoek en er een terbeschikkingstelling bekomen); het F.W.O.-Vlaanderen trekt ca. 150 doctorandi per jaar aan. Deze beurzen zijn onderworpen aan de Rijks-Sociale Zekerheid krachtens art. 15, 2° van het Koninklijk Besluit van 28 november 1969 en vrijgesteld van personenbelasting steunend op art. 90, 2° van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992.

- Advies

Advies wordt gevraagd aan de promotor en aan één bijkomend Z.A.P.-Lid van een Belgische universiteit.

Specifieke criteria :

- Selectie

- Onderzoeksbekwaamheid en -potentieel (o.a. studieresultaten)
- Onderzoeksvaardigheid en methodologie
- Wetenschappelijke zelfstandigheid
- Originaliteit en vernieuwend karakter van het project
- Haalbaarheid van het project
- Doelgerichtheid van het project
- Kwaliteit van omkadering en begeleiding

- Evaluatie

- Onderzoeksbekwaamheid en -vaardigheid van de doctorandi
- Vorderingsstaat van het proefschrift
- Kwaliteit van het doctoraatsproefschrift
- Kwaliteit van de gepubliceerde resultaten

b. **Begeleiding en duur van het mandaat**

De promotors van deze doctorandi staan borg voor voldoende omkadering en begeleiding om binnen de duur van het mandaat een doctoraat op proefschrift mogelijk te maken.

Bij het afschaffen van het voormalige mandaat Navorsingsstagiair van één jaar (dat kon aangevraagd worden door laatstejaarsstudenten) was het motief voornamelijk dat het doctoraat binnen de 4 jaar moest kunnen worden behaald door personen die hiervoor quasi volledig zijn vrijgesteld. Nu het doctoraat mag behaald worden tot uiterlijk 1 juni om aan te sluiten op een mogelijk postdoctoraal mandaat kan deze termijn ten volle worden gebruikt. Het streven naar een doctoraatsduur van ca. vier jaar sluit aan bij een carrière-uitbouw zoals deze ook in de meeste ons omringende landen en de U.S.A. bestaat, wordt ook gevolgd door het I.W.T.-Vlaanderen en werd zéér uitvoerig besproken in de briefwisseling opgenomen in het tijdschrift Nature.

c. **Klinische Doctoraatsbeurzen**

Jonge clinici die niet meer in aanmerking komen voor een mandaat Aspirant kunnen een **Klinische Doctoraatsbeurs** bekomen om hun doctoraat af te werken.

Deze mandaten richten zich op artsen, dierenartsen, tandartsen en apothekers, erkend als specialist die voltijds met een klinische taak aangesteld zijn in een academisch ziekenhuis verbonden aan een universiteit in de Vlaamse Gemeenschap. Tijdens het mandaat van 2 jaar worden de bursalen halftijds vrijgesteld van klinische en academische opdrachten ten behoeve van fundamenteel klinisch onderzoek.

- Advies

Advies wordt gevraagd aan de Promotor en één Z.A.P.-Lid van een Belgische universiteit. De promotor gaat de verbintenis aan de doctorandus degelijk te begeleiden en voor voldoende omkadering en begeleiding te zorgen om binnen de duur van het mandaat een doctoraat op proefschrift mogelijk te maken.

Specifieke criteria :

- Selectie

- Onderzoeksbekwaamheid en -potentieel (o.a. studieresultaten)
- Onderzoeksvaardigheid en methodologie
- Wetenschappelijke zelfstandigheid
- Originaliteit en vernieuwend karakter van het project
- Haalbaarheid van het project
- Doelgerichtheid van het project
- Kwaliteit van omkadering en begeleiding

- Evaluatie

- Onderzoeksbekwaamheid en -vaardigheid van de doctorandi
- Vorderingsstaat van het proefschrift
- Kwaliteit van het doctoraatsproefschrift
- Kwaliteit van de gepubliceerde resultaten
- Klinische ervaring en zelfstandigheid van de postulant

2. POSTDOCTORAAL ONDERZOEKERS

Het postdoctorale niveau is het niveau bij uitstek waar een interuniversitaire competitie van overgroot belang is. Dit is het niveau waarop jonge vorsers hun wetenschappelijke loopbaan uitbouwen op basis van een eigen vernieuwende inbreng in hun specialiteit, en waarlangs ze op internationaal niveau doorstoten.

- a. **Doctors op proefschrift** kunnen een internationaal erkend niveau bereiken als **Postdoctoraal Onderzoeker** (3 jaar, eventueel tweemaal hernieuwbaar, met een wedde op het niveau doctor-assistent) (ca. 100 nieuwe mandaten per jaar). Postdoctoraal Onderzoekers kunnen per mandaat van 3 jaar een beroep doen op een **mobilitoelage** om hun onderzoek gedurende 1 jaar in een andere dan hun eigen onthaalinstelling door te voeren. Het postdoctoraal niveau is één van de zwaartepunten in de politiek van de Raad van Bestuur. Het Fonds is voor 50% vrijgesteld van het afdragen aan de schatkist van de voorheffing, krachtens de Programmawet van 24 december 2002.

- Advies

Advies wordt gevraagd aan het hoofd van de ontvangende onderzoekseenheid, aan één Z.A.P.-Lid van een Belgische Universiteit buiten de onthaalinstelling en aan één buitenlandse hoogleraar.

Specifieke criteria :

- Selectie

- Onderzoeksbekwaamheid en -potentieel (o.a. publicaties van de kandidaat)
- Onderzoeksvaardigheid en methodologie
- Wetenschappelijke achtergrond van de kandidaat
- Wetenschappelijke zelfstandigheid
- Originaliteit en vernieuwend karakter van het project
- Mobiliteit van de aanvrager
- Haalbaarheid van het project
- Doelgerichtheid van het project

- Evaluatie

- Onderzoeksbekwaamheid en -vaardigheid
- Nationaal en internationaal niveau van de publicaties
- Inschakeling in onderzoeksploeg

- b. **Duur van het postdoctorale mandaat**

Op dit ogenblik duurt een eerste mandaat Postdoctoraal Onderzoeker even lang als een mandaat Dr. Assistent en past dus naadloos in de carrière bij de universiteit.

De huidige drie mandaten samen lopen op tot negen jaar met telkens tussen de mandaten een selectieve reductie van het bestand tot de helft. De cascade van tijdelijke mandaten houdt slechts ogenschijnlijk een grote onzekerheid in daar personen die zo streng geselecteerd werden en gedurende vele jaren de kans krijgen hun wetenschappelijk curriculum uit te bouwen, uitzonderlijk goede kandidaten zullen zijn bij een sollicitatie voor een vacature.

Niettegenstaande de maximale periode van negen jaar eerder lang is, wordt het behoud van dit piramidaal opgebouwde korps bepleit. Het biedt een voldoende lange periode om een geleidelijke doorstroming toe te laten. Tevens dient de aandacht erop gevestigd te worden dat het contingent dat een tweede hernieuwing krijgt slechts een kwart is van de oorspronkelijke instroom en als uitzonderlijk mag worden beschouwd.

c. **Doorstroming**

De huidige 3x3 jaar met een instroom van 100 en telkens een selectieve reductie tot $\frac{1}{2}$ leidt, rekening houdend met spontane afvloei, tot maximaal een 20-tal mandaathouders op het einde van de 9 jaar. De mogelijkheid van opname in een korps met hoofdzakelijk onderzoeksopdracht zal toenemen o.i.v. de gerealiseerde winst bij de overname op 1/10/2000 van de permanente F.W.O.-ers en de groei van het korps door een investering door de overheid via het B.O.F. Tevens mag aangenomen worden dat naast het Z.A.P.-korps ook andere maatschappelijke geledingen in onze kennismaatschappij in groeiende mate beroep zullen doen op deze gespecialiseerde onderzoekers. Tijdens de eerstvolgende jaren zal ook het vervangen van zij die aan de universiteiten benoemd werden tijdens de universitaire expansie van begin de jaren zeventig, hierin sterk meespelen. Op dit ogenblik wordt reeds een tekort aan vervangingspersoneel voorspeld, zodat het aantal postdocs op termijn dient opgevoerd te worden. Qua investeringsnood kan aangehaald worden dat het opvoeren van het mandatenbestand zowel pre- als postdoctoraal met 10% 5,6 miljoen EUR kost.

d. **Genderproblematiek**

Opvallend is de terugval met 8% van de vrouwelijke mandaathouders bij de mandaatovergang tussen Aspirant en Postdoctoraal Onderzoeker en dat terwijl de Aspiranten langzaam de demografische verdeling naderen. Het slaagpercentage schommelt nogal van jaar tot jaar en van gebied tot gebied. Het verschil zit vooral in een lager aantal vrouwelijke kandidaturen en in het afhaken tussen de verschillende mandaten en hernieuwingen. Bij Aspiranten is de slaagkans identiek, terwijl deze bij Postdoctoraal Onderzoekers wel lager ligt.

Eerder werd het mandaat reeds verlengd met de niet gepresteerde periode n.a.v. zwangerschap, borstvoedings-, ouderschaps-, palliatief verlof of langdurige ziekte en kan een dame die een zwangerschap heeft doorgemaakt gedurende haar Postdoctoraal Onderzoeksmandaat haar aanvraag om verlenging eventueel tot het daaropvolgende jaar uitstellen. In grote groepen schept het financieren van de overbrugging geen al te grote problemen, in kleinere groepen is dit niet te verwezenlijken. Daarom wordt een mandaat Postdoctoraat Onderzoeker en de eerste hernieuwing dat minimum 3 maand werd geschorst, verlengd tot het einde van een academiejaar om een sollicitatie op voet van gelijkheid alsook een naadloos aansluiten op een volgende aanstelling mogelijk te maken. De begrotingsimpact hiervan is niet omvangrijk. Een gelijkaardige regeling geldt trouwens ook voor de Aspiranten.

Tevens wordt de leeftijdslimiet, m.a.w. de leeftijd waarop het expertiseniveau

van een doctoraat op proefschrift wordt vereist, met één jaar per zwangerschap of ouderschapsverlof opgeschoven.

Het aandeel dames kan echter slechts genormaliseerd worden indien het aandeel vrouwelijke kandidaat Aspiranten en vooral Postdoctoraal Onderzoekers verhoogt. Een actie van de universiteiten om de mogelijke kandidaten aan te trekken en te begeleiden is zeker aangewezen.

3. VERHOUDING MET DE ONTHAALINSTELLINGEN

a. **Taken van de mandaathouders aan de universiteit**

De taken die de universiteit aan een F.W.O.-mandaathouder kan toevertrouwen worden enerzijds beschouwd als middel om de mandaathouder in het academisch personeel in te schakelen en anderzijds als een gedeeltelijke vergoeding van de onthaalinstelling voor de omkaderingskosten van de mandaathouder.

- aan de Aspiranten mogen geen leer- noch vervangingstaken toevertrouwd worden. Naast een doctoraatsopleiding mag de promotor hen maximaal ofwel 4 uur begeleiding van oefening, practica of seminaria (120 uur per jaar), ofwel 8 uur administratieve of klinische taken (240 uur per jaar) toevertrouwen voor zover deze opdrachten de voorbereiding van een doctoraatsproefschrift binnen de duur van het mandaat niet belet. Voor het berekenen van deze opdrachten geldt 1 uur begeleiding als 2 uur administratief werk.
- De Postdoctoraal Onderzoekers kunnen hun medewerking aan de universiteit verlenen met dezelfde beperkingen als hierboven.

Inzake leeropdrachten kunnen ze eventueel de toelating bekomen om, i.p.v. 4 uur begeleidingsopdrachten, of 8 uur administratieve of klinische taken, een onderwijsopdracht op zich te nemen die nochtans niet meer mag bedragen dan twee uur per week voor Postdoctoraal Onderzoekers
 - eerste mandaat, drie uur voor Postdoctoraal Onderzoekers - tweede en derde mandaat.

Voor mandaathouders aangesteld of benoemd door de universiteit in het Zelfstandig Academisch Personeelskader, kan van deze limieten afgeweken worden. Op dat ogenblik zijn ze deeltijdse mandaathouders.

b. **Omkaderingskrediet**

Het zou van een goede investeringspolitiek getuigen deze streng geselecteerde mandaathouders te ondersteunen met een minimum aan onderzoeksmiddelen vanuit het Fonds.

Het bedrag dient door de onderzoekseenheid uitsluitend aangewend te worden ter ondersteuning van het eigen onderzoek van betrokken mandaathouder. Het is geenszins te beschouwen als de volledige dekking van de kosten, maar slechts

als een deelname in de kosten. Bij een besteding van 4.000 EUR per mandaathouder noodzaakt deze maatregel een jaarlijkse investering van 2,4 miljoen voor de Aspiranten en 2,0 miljoen voor de Postdoctorale Onderzoekers.

Deze ondersteuning zou in alle disciplines, maar vooral in de menswetenschappen een zeer belangrijke ondersteuning van de onderzoekers betekenen en zou de druk die de ondersteuning van deze mensen legt op de werkmiddelen van de universiteiten-onthaalinstellingen verlichten. Op het ogenblik dat deze regeling kan ingevoerd worden, kan er worden aan gedacht de Kredieten aan Navorsers om te vormen tot exploratieve korte onderzoeksprojecten en eventueel uitwisselingsprojecten.

c. **Aangroei mandatenbestand:**

De slaagkansen van de mandaten weerspiegelen slechts een deel van de werkelijkheid: er is nl. een grote zelfselectie bij de kandidaten die de reputatie van de uiterst strenge selectie kennen. Quasi alleen de allerbesten van de verschillende afstudeerrichtingen stellen zich kandidaat. Er dient trouwens aangestipt dat het F.W.O.-Vlaanderen slechts evenveel Aspiranten-doctorandi heeft voor alle afstudeerrichtingen dan het I.W.T.-Vlaanderen beurzen voor een beperkt aantal richtingen.

Het is daarom aangewezen te wijzen op de grote spanning die blijft bestaan tussen de kandidaten die door de Wetenschappelijke Commissies worden voorgesteld en deze die kunnen aangesteld worden. In de laatste selectieronde werden 512 mandaten Aspirant aangevraagd, hiervan werden er 263 voorgesteld en 155 aangesteld.

Bij de Postdoctoraal Onderzoekers waren er 275 kandidaten, hiervan zijn er 204 voorgesteld en werden er 94 toegekend.

Dit noopt ons ertoe, eenmaal de onderzoeksprojecten meer ruimte hebben gekregen te pleiten, voor een uitbreiding van het mandatenbestand. Dit dient op geleidelijke wijze te gebeuren en met een noodzakelijk lange-termijnplanning: voor Aspiranten 4 jaar en Postdocs over 9 jaar: per schijf van 10% extra mandaten is een aangroei van de investering met 5,6 miljoen EUR nodig volgens de huidige kostprijs.

4. FUNDAMENTEEL KLINISCHE MANDATEN

Voor artsen-specialisten en dierenartsen-specialisten met een voltijdse klinische opdracht aan een universitair ziekenhuis, is het moeilijk wetenschappelijk onderzoek met hun opdracht te combineren. Anderzijds is de combinatie van de klinische praktijk met fundamenteel onderzoek zéér bevorderend voor het medisch onderzoek. Derhalve wordt per jaar, specifiek voor clinici, een beperkt aantal mandaten toegewezen om hen, die in België erkend arts-specialist zijn en een doctoraat op proefschrift bezitten, vast verbonden aan en werkzaam in een universitaire klinische dienst, halftijds vrij te stellen teneinde zich aan fundamenteel klinisch onderzoek in hun specialiteit te wijden.

Clinici kunnen zich slechts op hoogstaand niveau handhaven zo zij hun klinische taken (deeltijds) kunnen blijven waarnemen. Dit brengt wel mee dat deze personen een ander publicatiegedrag hebben als voltijds fundamentele onderzoekers zonder klinische taken en zij zich bijgevolg minder goed kunnen integreren in het korps van de Postdoctorale Onderzoekers of de Z.A.P.-ers met onderzoeksopdracht.

Ca. vijf nieuwe mandaten van 3 jaar, eventueel tweemaal met 3 jaar verlengbaar, worden jaarlijks ter beschikking gesteld. Tijdens dit mandaat wordt betrokkene halftijds vrijgesteld van zijn klinische en academische opdrachten ten behoeve van fundamenteel klinisch onderzoek.

Volgens betrokken middens en de beoordelende Wetenschappelijke Commissie zijn deze mandaten zéér effectief en lossen uitermate goed de verwachtingen ter zake in.

- Advies

Advies wordt gevraagd aan de hoofdgeneesheer, één Z.A.P.-Lid van een Belgische universiteit buiten de onthaalinstelling en één buitenlandse hoogleraar.

Specifieke criteria:

- Selectie

- Onderzoeksbekwaamheid en -potentieel (o.a. publicaties van de kandidaat)
- Onderzoeksvaardigheid en methodologie
- Wetenschappelijke achtergrond van de kandidaat
- Wetenschappelijke zelfstandigheid
- Originaliteit en vernieuwend karakter van het project
- Mobiliteit van de aanvrager
- Haalbaarheid van het project
- Doelgerichtheid van het project
- Klinische ervaring en zelfstandigheid van de postulant

- Evaluatie.

- Nationaal en internationaal niveau van de publicaties
- Inschakeling in onderzoeksploeg
- Bevorderen relatie onderzoek - klinische praktijk

5. KREDIETEN AAN NAVORSERS :

Werkings- en uitrustingskredieten (minimum 2.500 EUR en maximum 40.000 EUR) voor persoonlijk onderzoek van jonge en/of gevestigde onderzoekers. (In totaal ca. 1,8 miljoen EUR).

Specifieke criteria :

- Selectie

- Wetenschappelijke productie van de postulant
- Wetenschappelijk gehalte van de onderzoekseenheid
- Onderzoeksmethodologie
- Originaliteit en vernieuwend karakter van het project
- Haalbaarheid van het project
- Doelgerichtheid van het project
- Noodzakelijkheid van de begrote middelen

- Evaluatie

- In hoeverre is het gestelde doel verwezenlijkt
- Resultaten en publicaties

Kredieten aan Navorsers worden in principe slechts verleend aan onderzoekers met een zekere continuïteit in hun loopbaan tot en met maximum het niveau Hoofddocent, behalve voor de sectoren wiskunde, cultuur-, taal- en maatschappijwetenschappen. Tevens kunnen dergelijke kredieten worden verleend ter organisatie van internationale samenwerking. Ze zijn bestemd voor een individueel wel omschreven onderzoek en zijn niet cumuleerbaar met onderzoeksprojecten van het F.W.O.-Vlaanderen. Eventueel kunnen deze na het invoeren van een ondersteuningskrediet van de mandaathouders worden omgevormd tot exploratieve, kortlopende projecten.

*

* *

HOOFDSTUK II : STEUN AAN EMINENTE ONDERZOEKSPLOEGEN

1. ONDERZOEKSPROJECTEN :

Onderzoeksprojecten van het Fonds zijn financieringen met bepaalde duur en welgedefinieerde wetenschappelijke finaliteit. In dit kader worden werkings-, uitrustings- en personeelskredieten ter beschikking gesteld van ploegen onderzoekers voor het uitvoeren van wetenschappelijk hoogstaande projecten in het brandpunt van de wetenschappelijke interesse. Bijzondere aandacht wordt o.m. besteed aan projecten die het eigen onderzoek in een groter wetenschappelijk geheel onderbrengt en het intra-universitaire echelon overstijgen. Binnen de objectieven, door het project gesteld, zal het onderzoek, zo mogelijk derwijze worden georganiseerd dat het voor de predoctorale onderzoekers kan leiden tot een doctoraat op proefschrift. In 2003 werd 60 miljoen EUR besteed aan Onderzoeksprojecten.

- Advies

Advies wordt gevraagd aan twee eminente buitenlandse hoogleraren.

Specifieke criteria :

- Selectie

- Internationaal wetenschappelijk niveau van de onderzoeksgroepen
- Methodologie
- Originaliteit en vernieuwend karakter van het project
- Belang van het project
- Doelgerichtheid van het project
- Haalbaarheid van het project
- Samenwerking en coördinatie tussen onderzoekseenheden
- Noodzakelijkheid van de begrote middelen

- Evaluatie

- In hoeverre is het gestelde doel verwezenlijkt
- Hoogstaande publicaties in internationale tijdschriften met leescomité

2. MIDDELGROTE APPARATUUR (met inbegrip van corpora en databanken)

Qua apparatuur stelt zich een dubbel probleem: enerzijds is er de steeds korter wordende afschrijvingsperiode veroorzaakt door de steeds snellere informatica en technische evolutie. Apparaten die uiterst performant zijn, zijn binnen 3 jaren volledig verouderd en voorbijgestreefd. Anderzijds kunnen ploegen die hun internationaal of Europees niveau wensen te behouden, niet meer buiten uiterst gesofistikeerde en polyvalente apparatuur. Tevens moet het concept middelgrote apparatuur verruimd worden tot o.a. grote databanken die kunnen beschouwd worden als de apparaten van bvb. de sociale wetenschappen en de epidemiologie.

In de huidige context staat het F.W.O.-Vlaanderen machteloos tegenover deze evolutie. Het huidige budgettair kader laat niet toe ploegen adequaat te steunen met personeel en werking én met grote apparatuur.

Aanvragen inzake middelgrote apparatuur, in het licht van een beperkte som te verdelen

middelen, vertekenen de ganse discussie. Het is namelijk quasi onmogelijk het belang van deze middelgrote apparatuur af te wegen tegen het belang van meerdere projecten, zeker wanneer gestreefd wordt naar een stabiele slaagkans van ca. 1/3.

Deze middelgrote apparatuur dient omkaderd te zijn door wel omschreven projecten. De spreiding van deze apparatuur, de optimalisatie van het gebruik, het openstellen ervan voor onderzoekers van andere instellingen en een coördinatie met andere financiers en eventuele co-financiers komt daarbij zeker aan de orde. Om hierbij een zo economisch mogelijke aanpak met een zo groot mogelijke wetenschappelijke meerwaarde na te streven is een interuniversitaire selectie, evaluatie en kredietverlening via het F.W.O.-Vlaanderen aan te bevelen. Dit kan echter complementair gebeuren, of eventueel in cofinanciering, met andere initiatieven via o.a. B.O.F., I.W.T., I.U.A.P.

Belangrijke apparatuur die geheel of gedeeltelijk door het Fonds wordt gefinancierd zal zo nodig door een beheerscomité, samengesteld uit onderzoekers van alle betrokken onderzoekseenheden omkaderd worden, om te garanderen dat :

- de apparatuur zo optimaal mogelijk wordt aangewend en beschikbaar is voor zoveel mogelijk onderzoekers;
- het aandeel van de financiering door het Fonds het fundamenteel onderzoek ten goede komt, naast het eventuele gerichte en toegepaste onderzoek of klinische prestaties.

Voor middelgrote apparatuur, corpora en databanken worden volgende criteria gehanteerd:

- selectie
- spreiding gelijkaardige apparatuur over Vlaanderen
- noodzaak van aanschaf
- rechtvaardiging van de inplanting
- garantie voor een zo optimaal mogelijk gebruik
- toegankelijk voor andere ploegen (met omschrijving van de kostprijs)
- eigendomsrecht wordt normaliter toegewezen aan één instelling. In andere gevallen dient het eigendomsrecht, de gebruiksvoorwaarden, en de verantwoordelijkheden duidelijk omschreven te worden.

3. CONSOLIDATIE VAN HET ONDERZOEK

a. **Inschakeling in internationale onderzoeksverbanden**

Vele “big science” projecten zijn slechts in internationaal verband mogelijk. Hiertoe worden vooreerst verdragen gesloten tussen landen die de investering en de algemene werkingskosten dekken. De federale overheid betoelaagt de Belgische bijdrage voor C.E.R.N. (Genève) en E.S.R.F. (European Synchrotron Radiation Facility) (Grenoble) E.M.B.O. (European Molecular Biology Organisation) en E.M.B.L. (European Molecular Biology Laboratory). Het uitbouwen van eigen observatieapparatuur om de faciliteiten te benutten wordt op het niveau van de financieringsfondsen verzorgd bvb. via DUBBLE (DUtch Belgian Beam LinE), een Vlaams-Nederlands initiatief bij E.S.R.F. De

onderzoeksprojecten zelf die van de faciliteiten gebruik maken behoren tot de taak van de research councils. Deze projecten vergen inspanningen op langere termijn om rendabel te blijken.

Het welslagen van deze complexe onderzoeksondersteuning hangt in grote mate af van overleg en coördinatie, doorstroming van informatie en vertegenwoordiging van de verschillende partners.

In mindere mate dan voor de allergrootste faciliteiten het geval is, is dit ook het probleem voor de omkadering van (middel)grote apparatuur.

Indien blijkt dat de belangrijke investering noodzakelijk is, is het onontbeerlijk de investering te valoriseren door het gebruik te optimaliseren. Hierbij dient een zinvolle continuïteit te worden nagestreefd, zonder dat deze een excuus mag worden voor een quasi institutionele financiering.

Andere mogelijkheden worden soms geboden door consortia van research councils die een deelname aan zeer grote internationale projecten voor een beperkt entréegeld mogelijk maken langs een E.S.F.-consortium om.

b. Langere-termijnfinanciering

Continuïteit is echter geen vraag die gemonopoliseerd wordt door ploegen die gebruik maken van de grote internationale faciliteiten en grote apparatuur of werden ingeschakeld in grote internationale projecten.

Onderzoeksploegen die een hoog, internationaal erkend niveau hebben bereikt, of consortia (bvb. Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen met zéér gunstige evaluatie) van kleinere onderzoekseenheden in een hecht verband zouden op (middel)lange termijn moeten kunnen gesteund worden met relatief belangrijke onderzoeksprojecten, die tevens een aanhechtingspunt kunnen vormen voor mandaten en Visiting Postdoctoral Fellowships. Dit zou het logische vervolg zijn van én de huidige onderzoeksprojecten én de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen.

In feite passen hier ook follow-up studies in en studies die gedurende langere tijd data verwerven, waarop later hoogstaand onderzoek kan worden gebaseerd. (voorbeelden zijn het Corpus van Middelnederlandse teksten van Maurits Gysseling, het Corpus Rubenianum, het Vlaamse Dialectwoordenboek, het Corpus Christianorum, ...). (Zie ook verder onder de hoofding onderzoeksvoorbereidend werk.)

Langere projecten dienen beschouwd te worden als tegengewicht voor de steeds groter wordende druk o.i.v. het toenemende aandeel van de derde geldstroom om het onderzoek af te stemmen op korte termijn gericht onderzoek.

Om de onderzoekseenheden de mogelijkheid te bieden internationaal verbintenissen aan te gaan dienen zij te beschikken over voldoende zekerheid inzake financiering. Hierbij wordt gedacht aan projecten van méér dan vier jaar.

4. INVESTERINGSNODEN

a. **Personeel en werkingskosten**

Onderzoeksprojecten worden ondersteund met personeel, werkingsmiddelen en apparatuur. Personeelskosten en werkingsmiddelen zijn quasi stabiel over de duur van de projecten terwijl apparatuur normalerwijze tijdens het eerste jaar van het onderzoeksproject wordt aangekocht.

Uit de Bestedingsanalyse 1991-2000 werd berekend dat om een stabiele minimale slaagkans te bekomen een extra aangroei van de toelage van 9 miljoen EUR nodig is. Van deze extra middelen dient te worden gebruik gemaakt om geleidelijk langere-temijnfinanciering en consolidatieprojecten in te voeren. Een slaagkans 1/3 ten opzichte van de huidige aangevraagde massa is een streefcijfer dat door vele research councils wordt nagestreefd om tot een zinnige evaluatie te kunnen komen en om onderzoekers niet te ontmoedigen.

b. **Apparatuur**

De problematiek van de apparatuur kan als volgt worden geschetst. Enerzijds is er de steeds korter wordende afschrijvingsperiode veroorzaakt door de steeds snellere informatica en technische evolutie. Apparaten die uiterst performant zijn, zijn binnen 3 jaren volledig verouderd en voorbijgestreefd.

Anderzijds kunnen ploegen die hun internationaal of Europees niveau wensen aan te houden, niet meer buiten uiterst gesofistikeerde en polyvalente apparatuur en door het jarenlange tekort aan middelen bij de verschillende actoren werd hierop al te lang bespaard.

Tevens moet het concept middelgrote apparatuur verruimd worden tot o.a. grote databanken die kunnen beschouwd worden als de apparaten van bvb. de sociale wetenschappen en de epidemiologie.

Aanvragen inzake middelgrote apparatuur, in het licht van een beperkte som te verdelen middelen, vertekenen de ganse selectie-discussie. Het is namelijk quasi onmogelijk het belang van deze middelgrote apparatuur af te wegen tegen het belang van meerdere projecten, zeker wanneer gestreefd wordt naar een stabiele slaagkans van 1/3.

Deze middelgrote apparatuur dient omkaderd te zijn door wel omschreven projecten. De spreiding van deze apparatuur, optimalisatie van het gebruik, het openstellen ervan voor onderzoekers van andere instellingen en een coördinatie met andere financiers en eventuele co-financiers komt daarbij zeker aan de orde.

Belangrijke apparatuur die geheel of gedeeltelijk door het Fonds wordt gefinancierd zal zo nodig door een beheerscomité, samengesteld uit onderzoekers van alle betrokken onderzoekseenheden omkaderd worden, om te garanderen dat :

* de apparatuur zo optimaal mogelijk wordt aangewend en beschikbaar is voor zoveel mogelijk onderzoekers;

* het aandeel van de financiering door het Fonds het fundamenteel onderzoek ten goede komt, naast het eventuele gerichte en toegepaste onderzoek of de klinische prestaties.

Een initiatief van de Vlaamse Regering zorgde in 2003 voor een inhaalimpuls door een éénmalige toelage van 25 miljoen EUR aan de universiteiten toe te wijzen.

Uiteraard is er nood aan een dergelijke actie op continue basis.

De meeste middelgrote apparatuur sneuvelt echter van zodra deze noodgedwongen afgewogen wordt tegen personeel en werkingsmiddelen. De verwaarloosbare slaagkans van deze aanvragen kennende, wordt deze slechts schoorvoetend of niet meer aangevraagd, een toestand die niet kan aangehouden worden zonder bepaalde wetenschapsgebieden op langere termijn uit te schakelen of volledig afhankelijk te maken van de beschikbaarheid van toestellen in het buitenland.

Uit berekeningen in het Beleidsplan 1991-2000 volgde dat een extra investering van een extra 5 miljoen EUR nodig is op recurrente basis.

Van de gelegenheid van deze extra injectie kan uiteraard gebruik gemaakt worden een deel van de middelen voor projecten te besteden aan grotere projecten en projecten in het raam van grote internationale onderzoeksverbanden.

c. Overheadkosten van de onthaalinstellingen

De nieuwe beheersovereenkomst laat het toe de onthaalinstellingen te vergoeden voor de druk die de onderzoeksprojecten leggen op de eerste geldstroom door tot 10% overhead uit te keren. Op basis van de huidige projecten noodzaakt dat op termijn een meerkost van 6 miljoen EUR. De aangroei van de middelen zou dit verder doen stijgen tot 7,5 miljoen EUR.

d. Onderzoeksvorbereidend werk

Het Max-Wildiersfonds heeft een hiaat aangetoond in de ondersteuning van alle innovatiestadia. De ketting van fundamenteel over strategisch basisonderzoek tot toegepast en technologisch onderzoek is er nu wel, maar helemaal aan het begin ontbreekt voor zekere vakgebieden de wetenschappelijke onderzoeksvorbereiding nl. het wetenschappelijk ontsluiten van bronnenmateriaal, het verzamelen van gegevens over lange termijn. Projecten die hier sterk op steunen en dit omvatten hebben weinig slaagkans in vergelijking met projecten die snel resultaten genereren.

Op basis van de ervaring met het Max-Wildiersfonds, dat zich slechts richtte op de cultuur- en taalwetenschappen kan de nood aan middelen voor degelijk voorbereidend onderzoek geraamd worden op 5 miljoen EUR per jaar.

HOOFDSTUK III : BEVORDEREN VAN WETENSCHAPPELIJKE CONTACTEN EN SAMENWERKING (NATIONAAL EN INTERNATIONAAL)

De internationalisering is verweven in alle actiemiddelen van het Fonds, daar mandaathouders mogelijkheden krijgen om hun onderzoek geheel of gedeeltelijk in het buitenland door te voeren of met buitenlandse centra samen te werken, daar Kredieten aan Navorsers of Onderzoeksprojecten kunnen worden opgezet met buitenlandse centra. Toch is er nood aan een verbeterde inschakeling in internationale onderzoeksverbanden en dient hier verder voor geijverd te worden.

Daarnaast heeft het Fonds een hele reeks actiemiddelen opgezet, specifiek ter bevordering van de internationale samenwerking.

1. WETENSCHAPPELIJKE ONDERZOEKSGEMEENSCHAPPEN

Bestemd voor coördinatie en nationale en internationale samenwerking inzake wetenschappelijk onderzoek op postdoctoraal niveau.

(Deze kredieten dekken de werkingskosten ten bedrage van 12.500 EUR per jaar gedurende vijf jaar, eventueel verlengbaar. Vanaf 1 januari 2004 zijn er 63 W.O.G.'s in functie).

Deze virtuele onderzoeksgroepen, bewerkstelligd door coördinatie, samenwerking en concentratie op nationaal en internationaal niveau verhinderen dubbel gebruik, geven postdoctorale onderzoekers meer ontplooiingskansen en plaatsen het onderzoek van individuele en complementaire onderzoekseenheden in een ruimer kader wat een meerwaarde voor het onderzoek schept.

Op middellange termijn worden deze hechte samenwerkingsverbanden, die een optimale en stimulerende omgeving vormen voor onderzoekers en onderzoeksgroepen, de hefboom bij het tot stand brengen van interdisciplinair onderzoek, van complementaire samenwerking en zwaartepuntvorming waarbij het geheel op een hoger niveau komt dan de som van de samenstellende eenheden. Deze regionale, interregionale en internationale samenwerkingsverbanden zullen na evaluatie en op langere termijn de aanhechtingspunten van belangrijke onderzoeksprogramma's en mandaten worden en echte onderzoeksnuclei en de vraag kan gesteld of het niet aangewezen is de steun aan de W.O.G.'s na een evaluatie op te trekken.

Specifieke criteria :

- Selectie

- Wetenschappelijk belang van het opzet.
- Internationaal wetenschappelijk niveau van uitmuntendheid, belang en schoolvorming van de kerngroep. Een onderzoeksgroep kan tegelijkertijd slechts éénmaal als kerngroep fungeren.
- Kritische massa van kwalitatief hoogstaande Vlaamse onderzoekseenheden in de discipline. Indien er een opvallende afwezigheid is van een Vlaamse groep die in verband met de opzet internationale faam geniet, dient deze gemotiveerd te zijn.
- Hoog wetenschappelijk niveau van de binnen en buitenlandse deelnemende eenheden.
- Inter-, multi- en transdisciplinariteit.
- Duidelijke complementariteit van de groepen t.o.v. de opzet.
- Relevantie en haalbaarheid van het voorstel.
- Voorrang zal verleend worden aan groepen waarbij de vorming van een Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap een duidelijke meerwaarde voor het Vlaams wetenschappelijk potentieel meebrengt.
- De noodzakelijkheid van deze toelage voor het tot stand komen en/of onderhouden van de

samenwerkingsverbanden.

- Evaluatie

- Voortrekkersrol van de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap in eigen gebied en meerwaarde voor Vlaanderen.
- Interactie tussen de verschillende onderzoekseenheden.
- Bevordering van inter-, multi- en transdisciplinariteit.
- Gezamenlijke publicaties.
- De mate waarin de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap gediend heeft als aanhechtingspunt voor mandaten, projecten, Visiting Postdoctoral Fellowships.
- Gezamenlijk georganiseerde workshops, symposia, seminars, congressen.
- Uitwisseling van onderzoekers, wetenschappelijke gegevens en/of informatie.
- Gezamenlijk opgezette onderzoeksprojecten en uitwerken van methodologie.

Bij een eventuele tussentijdse negatieve evaluatie wordt de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap stopgezet. Slechts financiële stukken met betrekking tot reeds aangegane verbintenissen tot het einde van het jaar zullen dan nog worden aanvaard tijdens het daaropvolgende kwartaal.

2. VISITING POSTDOCTORAL FELLOWSHIPS

Om externe expertise in te brengen ter ondersteuning van F.W.O.-projecten en Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen en de brug te slaan tussen Vlaamse en buitenlandse onderzoekseenheden kunnen, op voorstel van de interdisciplinaire Commissie voor Internationale Wetenschappelijke Contacten, buitenlandse postdoctorale navorsers worden aangetrokken met een "**Visiting Postdoctoral Fellowship**" voor een ononderbroken periode van drie tot twaalf maand. Verantwoordelijke woordvoerders van F.W.O.-projecten en Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen kunnen deze fellowships (een forfaitaire kostenvergoeding) aanvragen ten behoeve van buitenlandse onderzoekers.

Specifieke criteria:

- Selectie

- Wetenschappelijk niveau en specificiteit van de expertise van de kandidaat. Complementariteit van deze expertise.
Moet vergelijkbaar zijn met het niveau van Postdoctorale Onderzoekers van het F.W.O.-Vlaanderen in een vergelijkbare discipline.
- Meerwaarde voor het Onderzoeksproject of de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap door deze inbreng van expertise.
- Totaal postdoctoraal verblijf in België kan maximum 24 maanden bedragen.

In deze categorie is een zeer groot verloop, daar velen nog op zoek zijn naar een geëigende wetenschappelijke omgeving, waar ze zich voor een langere periode kunnen vestigen. Goede krachten krijgen tevens op meerdere plaatsen kansen aangeboden.

Daarom worden de huidige Visiting Postdoctoral Fellowship opgesplitst in twee categorieën :

- **Junior Visiting Postdoctoral Fellow** : eerder voor een jonge postdoctoraal navorsers; die nog ervaring wenst op te doen, maar toch reeds een expertise kan inbrengen. Een Junior postdoctoral fellowship wordt verleend aan onderzoekers die, bij het indienen van de aanvraag hun doctoraat niet langer dan 5 jaar geleden hebben behaald. De maandelijkse vergoeding bedraagt 1.500 EUR.
- **Senior Visiting Postdoctoral Fellow** : voor het aantrekken van reeds gevestigde

experts met een grotere maturiteit en bestemd voor onderzoekers wier doctoraat reeds langer dan 5 jaar, maar niet langer dan 10 jaar geleden werd behaald op het ogenblik van de aanvraag. Voor hen bedraagt de kostenvergoeding 2.000 EUR per maand.

3. KREDIETEN VOOR CONGRESSEN IN BELGIË

Kredieten voor het organiseren van internationale **congressen in België**. (Maximum 5.000 EUR).

Specifieke criteria :

- Selectie

- Wetenschappelijke waarde van het congres.
- Belang van het congres in het vakgebied.
- Interuniversitaire aanwezigheid in het organiserend comité. Minimum twee Belgische instellingen voor wetenschappelijk onderzoek dienen vertegenwoordigd te zijn.
- Aanwezigheid van eminente specialisten (binnen- én buitenlandse) terzake.
- Noodzaak van de begrote middelen.
- Internationaal perspectief van het congres.

4. KREDIETEN VOOR DEELNAME AAN CONGRESSEN IN HET BUITENLAND

Kredieten voor het actief deelnemen aan internationale **congressen in het buitenland** (deze kredieten dekken alleen de verplaatsingskosten).

Het aanhouden van dezelfde wetenschappelijke normen en criteria over gans Vlaanderen zijn de reden om deze kredieten centraal te verdelen, niettegenstaande ook universiteiten complementair dergelijke toelagen verlenen. Het beleid van het F.W.O.-Vlaanderen streeft er naar de uitvoerder zelf van het onderzoek congressen te laten bijwonen, eerder dan de verantwoordelijke van de dienst.

De doorgevoerde selectie werkt kwaliteitsbevorderend, daar het slaagpercentage licht is gestegen, niettegenstaande het aantal toegekende kredieten quasi stabiel bleef. Heel wat kwalitatief mindere aanvragen zijn dus weggevallen. Dit alleen reeds is een goed argument om deze kredieten te behouden in het kader van het F.W.O.-Vlaanderen. Het centraal behandelen van een groot aantal dossiers is tevens een kostenbesparende factor.

Specifieke criteria :

- Selectie

- Grensverleggende inhoud van de bijdrage op het congres. Alleen de auteur die de bijdrage voorstelt kan aanspraak maken op een krediet.
- Wetenschappelijke prestaties van de aanvrager tot nu toe, rekening houdend met de specificiteit van het domein en met de leeftijd, alsook met de meerwaarde die het gevraagde verblijf oplevert.
- Internationaal aspect van het congres.
Type congres: internationaal, plaatselijk, occasioneel, of congres met zeker prestige zoals Gordon, IEEE, ESF, SPIE'S enz...
- Indien keuze moet gemaakt worden: voorkeur voor jonge vorsers en fondsers, voor zover ze reeds gepubliceerd hebben.
- Enkel een officiële congresfunctie (Voorzitter, Sessieleider enz...) is niet voldoende voor de toekenning van een krediet. Er dient tevens een actieve wetenschappelijke participatie zoals verslag, inleiding, conclusies, te zijn.

5. KREDIETEN VOOR VERBLIJVEN IN HET BUITENLAND

Kredieten voor studie- en stage**verblijven in het buitenland** (deze kredieten omvatten de verplaatsingskosten en een forfaitaire bijdrage tot de verblijfskosten).

Specifieke criteria :

- Selectie
- Intrinsieke noodzaak van het voorgestelde verblijf binnen het onderzoek (stage, aanleren nieuwe technieken, archiefonderzoek, cursussen, workshops, expedities)
- Positie van betrokkene in zijn domein, rekening houdend met de specificiteit van het domein en de leeftijd, alsook met de meerwaarde die het gevraagde verblijf oplevert
- Voorkeur voor jonge vorsers en fondsen. Minstens één degelijke publicatie bij voorkeur in een internationaal tijdschrift wordt echter vereist

6. BILATERALE OVEREENKOMSTEN

Er worden Kredieten voor verblijven in het buitenland verstrekt in het raam van bilaterale overeenkomsten tussen het F.W.O.-Vlaanderen en zusterinstellingen in het buitenland. Ook “joint projects”, met gezamenlijke steun van het F.W.O.-Vlaanderen en de buitenlandse zusterorganisatie doorgevoerd, behoren hiertoe.

Aanvragen voor onthaal en voor uitsturen worden door de Commissie Internationale wetenschappelijke contacten behandeld op analoge wijze als de kredieten voor verblijven in het buitenland. De evaluatie van eventuele “joint projects” gebeurt door de Wetenschappelijke Commissies.

7. WETENSCHAPPELIJKE OPDRACHTEN

Om voltijds benoemde leden van het Zelfstandig Academisch Personeel van universiteiten uit de Vlaamse Gemeenschap de kans te bieden zich 3 maanden tot 1 jaar volledig te wijden aan hun wetenschappelijk onderzoek kan het F.W.O.-Vlaanderen, op voorstel van de interdisciplinaire Commissie van Internationale wetenschappelijke contacten, Wetenschappelijke Opdrachten toewijzen.

De toelage hiervoor bedraagt 2.500 EUR per maand en kan door de betrokken universiteit zowel worden aangewend voor de vervanging van de betrokkene als om de beneficiant in zijn onderzoekstaak te ondersteunen.

Specifieke criteria

- Selectie
- Wetenschappelijk niveau van de kandidaat
- Intrinsieke noodzaak van het opzet voor de betrokkene
- Invloed van de opdracht op de onderzoekseenheid

8. EUROPEAN SCIENCE FOUNDATION

Het F.W.O.-Vlaanderen onderhoudt vele internationale contacten die de internationalisering van het onderzoek bevorderen en belangrijk zijn voor het optimaliseren van eigen procedures en actiemiddelen.

Belangrijkst is wellicht het lidmaatschap van de E.S.F. (European Science Foundation) die een drietal voorname actiemiddelen heeft:

- E.S.F.-EUROCORES of European Cooperative Research Programmes

Deze programma's zouden ingaan op Europese noden in terreinen die niet door het EU-kaderprogramma worden bestreken. Deze multilaterale samenwerking zal op een "à la carte" basis gesteund worden door research councils die lid zijn van E.S.F. en omvat in tegenstelling tot E.S.F.-programma's en -networks ook de betoelaging van onderzoeksmiddelen en onderzoekspersoneel. Een belangrijk kenmerk van dit initiatief is een gezamenlijke "peer review" van de aanvragen.

- E.S.F. Scientific Programmes

Dit zijn meerjarige internationale onderzoeksprojecten, die een reeks lopende of geplande projecten in een groter, coherent geheel onderbrengen om te komen tot een belangrijke Europese meerwaarde. Deze projecten zijn netwerken op iets langere termijn.

- E.S.F. Scientific Networks

Om wetenschappers samen te brengen om de mogelijkheden tot onderzoek op Europees niveau te verkennen. Hierbij wordt interdisciplinariteit aangemoedigd. Deze netwerken van korte duur kunnen leiden tot voorstellen voor onderzoeksprojecten.

- E.S.F. European Research Conferences

Samen met de Europese Unie steunt E.S.F. in samenwerking met een aantal wetenschappelijke genootschappen deze conferenties, die in een week tijd een hele reeks discussiegroepen vormen rond een welbepaald thema, dat eventueel verschillende jaren wordt aangehouden.

De ca. 100 deelnemers worden geselecteerd en zijn enerzijds toponderzoekers in het gebied en anderzijds voor één derde jonge beloftevolle onderzoekers.

Het F.W.O.-Vlaanderen kan de deelname aan deze Euroconferences steunen met congreskredieten.

- Exploratory Workshops en Forward Looks

- EURYI-Awards

Op initiatief van de European Union Heads of Research Councils zal E.S.F. European Young Investigator Awards toewijzen via een internationale "peer review" aan de beste postdocs van waar ook ter wereld die vijf jaar in een van

de deelnemende landen wensen te werken. De eerste “call for proposals” is in september 2003 gelanceerd.

Tevens worden er nauwere contacten onderhouden met bij E.S.F. geassocieerde samenwerkingsverbanden:

- European Marine and Polar Sciences (EMAPS)
- Nuclear Physics (NUPECC)
- European Space Science Committee (ESSC)
- Committee on Radio Astronomy Frequencies (CRAF)
- Chairmen of European Research Councils Chemistry Committee (CERC3)
- European Research Consortium in Informatics and Mathematics (ERCIM)
- European Cooperation in Science and Technology (COST)
- Astroparticle Physics European Coordination (ApPEC)
- European Network of Research Councils for the Humanities (ERCH)

9. DIVERSE PROJECTEN VAN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Naast vele losse samenwerking is deze meer gestructureerd in het raam van:

- European Heads of Research Organisations (EuroHORCs)
- Dutch Belgian Beamline (DUBBLE) in het kader van de European Synchrotron Radiation Facilities (E.S.R.F.) te Grenoble
- Centre Européen de Calculs Atomaires et Moléculaires (C.E.C.A.M.)
- European Union of Physics Research Organisations (E.U.P.R.O.)
- European Center for Theoretical Studies in Nuclear Physics and related Areas (E.C.T.*)
- N.A.T.O. inzake de N.A.T.O.-beurzen
- Commission for Educational Exchange between the U.S.A., Belgium and Luxembourg.
- Belgisch Historisch Instituut te Rome (B.H.I.R.)
- Sterrenwacht Mercator te La Palma

Samenwerkingsverband N.W.O.-Nederland en F.W.O.-Vlaanderen:

In het kader van het Verdrag inzake de samenwerking op het gebied van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn tussen de Vlaamse Gemeenschap in het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden (Antwerpen, 17 januari 1995) besloten de beide regeringen kredieten te verlenen aan N.W.O.-Nederland en F.W.O.-Vlaanderen voor het opzetten van gemeenschappelijke programma's.

Er bestaat op dit ogenblik een samenwerking op gebied van :

- kustgebonden zee-onderzoek onder de vorm van onderzoeksprojecten (VLANEZO).
- samenwerking onder de bevoegdheid van de Vlaams-Nederlands Commissie voor Nederlandse Taal en Cultuur (V.N.C.) onder de vorm van onderzoeksprojecten, V.N.C.-beurzen, uitwisseling van onderzoekers en de organisatie van congressen.

*
* *

De joint-projects, de deelname aan grote internationale onderzoeksprogramma's zoals E.M.B.O., C.E.R.N., E.S.F. en de internationale uitwisselingen komen tot nu toe volledig ten laste van het gewone budget van het F.W.O.-Vlaanderen. Hierdoor is het F.W.O.-Vlaanderen in dit kader ten zeerste beperkt t.o.v. andere research councils. In het licht van hoger vermelde herstructurering van de internationale wetenschappelijke samenwerking zou hieraan specifieke aandacht dienen besteed te worden.

*
* *

In een nabije toekomst dient ingegaan te worden op de Europese initiatieven i.v.m. de Europese onderzoeksruimte voor zover deze zich inlaten met het fundamenteel onderzoek. Daar Vlaanderen géén wetenschappelijke prioriteiten wenst te stellen (behalve deze die de facto aanwezig zijn bvb. biotechnologie, micro-elektronica,...) zal meegewerkt worden aan die initiatieven waarvoor in Vlaanderen de nodige expertise op internationaal niveau aanwezig is, op eenzelfde wijze als dit in het raam van E.S.F. gebeurt.

*
* *

HOOFDSTUK IV : WETENSCHAPPELIJKE PRIJZEN

Naast de specifieke vijfjaarlijkse prijzen van het F.W.O.-Vlaanderen zelf, nl.

- de "Prijzen Doctor A. De Leeuw-Damry-Bourlart",
- de "Prijs Ernest-John Solvay" en
- de "Prijzen Joseph Maisin",

streeft het Fonds er naar om langs wetenschappelijke prijzen en beurzen, de industrie en het mecenaat nader bij het fundamenteel onderzoek te betrekken. Hierdoor ontstaan contacten en bruggen, die de industrie en de wetenschappers wederzijds positief beïnvloeden.

Deze prijzen zijn fiscaal vrijgesteld krachtens art. 90, 2°, tweede lid van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992.

De prijzen dragen bij tot het zichtbaar maken van het fundamenteel onderzoek in de maatschappij.

*
* * *

D. FINANCIERING

HOOFDSTUK I : VLAAMSE GEMEENSCHAP

1. BASISTOELAGE :

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen ontvangt zijn toelage krachtens art. 167 en art. 169, 3° van het Decreet betreffende de Universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap dd. 12 juni 1991 (B.S. 4/7/1991) via het Departement Wetenschap, Innovatie en Media - Administratie Wetenschap en Innovatie (Programma 71.2 BA 4103). De voorwaarden verbonden aan deze toelage zijn opgenomen in het uitvoeringsbesluit van voornoemd decreet. (Besluit van de Vlaamse Regering van 17/12/1996.). De meer specifieke modaliteiten zijn bepaald in de beheersovereenkomst afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap en het F.W.O.-Vlaanderen op 1/7/1997. Zowel het besluit als de beheersovereenkomst wordt eerstdaags gewijzigd.

Deze basistoelage omvat de steun aan individuele mandaten en kredieten, onderzoeksprojecten, intra-, intercommunautaire en internationale samenwerking en een bijdrage voor onderzoek in het raam van humanitaire acties, zoals Levenslijn en Kom op tegen Kanker voor een bedrag van 0,5 miljoen EUR.

In de toelage is tenslotte een bedrag van 20.000 EUR begrepen voor de beurzen van het Belgisch Historisch Instituut te Rome.

Voor 2003 bedraagt de basistoelage **84,8 miljoen** EUR. Vanaf 2004 zijn ook de toelagen aan Born-Bunge en I.C.M. in deze toelage begrepen. Samen met 6 miljoen extra middelen en de indexatie brengt dit de toelage 2004 op 92,5 miljoen EUR.

2. NATIONALE LOTERIJ :

Deze toelagen die vroeger onder federale bevoegdheid vielen, vallen sinds 1/1/2002 onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap (Programma 71.2 BA 4180) en kunnen onder de voorwaarden van de beheersovereenkomst afgesloten met de Vlaamse Gemeenschap besteed worden aan de gewone actiemiddelen van het Fonds. Deze toelage bedraagt in 2003 **11,7 miljoen** EUR. Deze toelage omvat een bedrag van 0,45 miljoen EUR ter ondersteuning van onderzoek in het raam van humanitaire acties, zoals Levenslijn en Kom op tegen Kanker.

3. WETENSCHAPPELIJKE UITWISSELING

Er worden wetenschappelijke samenwerkingen opgezet in het raam van het verdrag inzake de samenwerking op het gebied van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn, afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap in het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden, van 17 januari 1995.

Vanaf 2001 wordt een N.W.O.-Nederland en F.W.O.-Vlaanderen samenwerking opgezet i.v.m. kustgebonden zeewetenschappelijk onderzoek (VLANEZO) met een

Vlaamse inbreng van **198.000** EUR per jaar gedurende vijf jaar, (programma 71.10, BA 1224).

De samenwerking op gebied van de taal- en cultuurwetenschappen onder de bevoegdheid van het Vlaams Nederlands Comité (V.N.C.) wordt verdergezet met eigen middelen. Deze samenwerking werd in zijn beginfase ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap en Nederland.

4. ONZEKERHEDEN

Het voortbestaan van de steun via de gecommunautariseerde winstverdeling van de Nationale Loterij is nog niet voor een langere periode definitief verzekerd.

*
* * *

HOOFDSTUK II : FEDERALE OVERHEID

1. WETENSCHAPSBELEID

a. **Bijkomende onderzoekers**

Met ingang van 1 oktober 1996 verleent de Minister van Wetenschapsbeleid via de Federale Programmatorische Dienst Wetenschapsbeleid in het raam van de Wet van 18/7/1997 (BS 6/8/1997) tot instelling van een programma voor de terbeschikkingstelling van wetenschappelijke onderzoekers ten bate van universitaire onderwijsinstellingen en de federale wetenschappelijke instellingen, het F.W.O.-Vlaanderen een toelage voor het aanwerven van bijkomende onderzoekers. Deze som wordt aangewend voor Postdoctoraal Onderzoekers. De federale Overheid heeft beslist deze middelen voor 2003 op **7,7 miljoen** EUR te brengen (Begroting Eerste Minister, art. 60.11.4523-40.74.11.45).

b. **Internationale samenwerking**

De federale begroting neemt de Belgische deelname in zéér grote internationale onderzoeksfaciliteiten, zoals o.a. C.E.R.N. (Genève) en E.S.R.F. (Grenoble) ten laste. Dit laat onderzoekers toe van deze faciliteiten gebruik te maken voor het doorvoeren van onderzoeksprojecten van o.m. het F.W.O.-Vlaanderen.

2. ECONOMISCHE ZAKEN

Op federaal vlak wordt aan het I.I.K.W. (Interuniversitair Instituut voor Kernwetenschappen), een bij het F.W.O.-Vlaanderen geassocieerd fonds, in het kader van het Koninklijk Besluit van 18 januari 1965 (BS 5/2/1965) op basis van een overeenkomst tussen het N.F.W.O./F.N.R.S. en het federale Ministerie van Economische Zaken en Energie (nu F.O.D. - Economie, K.M.O., Middenstand en Energie) van 12 april 1965 een toelage verleend voor het steunen van onderzoeksprojecten op gebied van de fundamentele kernwetenschappen en onderzoek van de materie waarbij kernfysische methodes worden aangewend. (Afdeling 70, Art. 70.10.4501). Deze toelage bedraagt voor 2003 **1,8 miljoen** EUR (55 % van het totaal). Deze toelage volgt evenwel niet de positieve trend van de toelagen van de Vlaamse Gemeenschap en de P.O.D. Wetenschapsbeleid, terwijl een verhoogde steun meer dan noodzakelijk is.

3. SOCIALE ZAKEN, VOLKSGEZONDHEID

Analoog verleent het federale Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid (nu F.O.D. – Volksgezondheid, Veiligheid Voedselketen en Leefmilieu) een toelage aan het F.G.W.O. (Fonds voor Geneeskundig Wetenschappelijk Onderzoek), een tweede bij het F.W.O.-Vlaanderen geassocieerd fonds, voor het ondersteunen van biomedische onderzoeksprojecten, krachtens een overeenkomst van 7 november 1969, aangepast in augustus 1971. (Afdeling 58, Art. 58.11.3354). Deze toelage bedraagt voor 2003 **2,1 miljoen** EUR (55 % van het totaal). Deze toelage volgt evenwel niet de positieve trend van de toelagen van de Vlaamse Gemeenschap en de P.O.D. Wetenschapsbeleid, terwijl een verhoogde steun meer dan noodzakelijk is.

4. ALGEMEEN

Vrijstelling van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid. Krachtens het Koninklijk Besluit van 5 maart 1997 (BS 15/4/1997) kan het Fonds de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid, met ingang van 1/10/96, terugvorderen voor bijkomend onderzoekspersoneel, aangeworven met een arbeidsovereenkomst. Het basisbestand werd vastgelegd op 31/12/95. Deze beschikkingen zijn van kracht tot 31/12/2003. Het gerecupereerde bedrag wordt integraal in bijkomende Postdoctorale Onderzoekers geïnvesteerd.

Het wegvallen van deze inkomsten wordt echter structureel gecompenseerd door de federale overheid krachtens art. 385 en 386 van de Programmawet van 24/12/2002 die m.i.v. 1/10/2003 vrijstelling van storting aan de Schatkist van 50% van de voorheffing voor de postdoctoralen invoert. Dit wordt geraamd op **3,2 miljoen** EUR

*
* *

HOOFDSTUK III : MECENAAT

Het Fonds kan rekenen, niet alleen op de steun van het institutionele mecenaat (Nationale Loterij) maar ook op privé steun.

In dit verband dient vermeld dat de schenkingen fiscaal aftrekbaar zijn krachtens art. 104, 3° b van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 zo het bedrag hoger ligt dan 30 EUR (art. 107) en lager dan een geïndexeerd bedrag van 250.000 EUR en niet méér dan 10 % van het netto belastbaar inkomen bedraagt (art. 109) of in geval van vennootschappen 500.000 EUR en niet méér dan 5 % van het netto belastbaar inkomen (art. 200).

Erfenissen die het F.W.O.-Vlaanderen te beurt vallen worden slechts met 6,6 % rechten belast, daar het F.W.O.-Vlaanderen krachtens art. 59, 1° van het Wetboek der Successierechten als Instelling van Openbaar Nut vermindering van successierechten geniet.

Dankzij het mecenaat worden een aantal occasionele mandaten en F.W.O.-Grants toegekend en een aantal wetenschappelijke prijzen uitgereikt.

Alle schenkingen en erfenissen worden integraal besteed aan wetenschappelijk onderzoek.

Het privé-mecenaat heeft, binnen het F.W.O.-Vlaanderen, een specifieke functie. Het is de deur langswaar bedrijven en instellingen in contact komen met het fundamenteel onderzoek, zodat er wederzijds begrip en kennis ontstaat, en aan jonge onderzoekers biedt dit een zicht op de bedrijven, wat ook het beeld van hun toekomst kan verruimen.

*

* *

E. WAARBORGEN

HOOFDSTUK I : WAARBORGEN TEGENOVER DE WETENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAP

- Het onderzoeksinitiatief voor het verlenen van mandaten of kredieten ligt bij de wetenschappelijke gemeenschap zelf. Dit biedt de beste garantie voor het snel opvolgen van de nieuwste evoluties in het wetenschappelijk denken.
- Steun wordt slechts verleend op basis van vergelijkende kwaliteitscriteria na wetenschappelijk advies van externe referenten en Wetenschappelijke Commissies, waarin een meerderheid bestaat uit wetenschappers van buiten de Vlaamse Gemeenschap wat aldus de nodige wetenschappelijke objectiviteit meebrengt en de relatie met internationale tendensen garandeert.
- Evaluatie van het verrichte wetenschappelijk onderzoek gebeurt door de Wetenschappelijke Commissie die het betrokken mandaat of krediet voor toekenning had aanbevolen.
- De Vlaamse Overheid biedt de wetenschappelijke gemeenschap een continue ondersteuning die vastgelegd is in een beheersovereenkomst afgesloten met het Fonds en voert een afstandelijk beleid. Dit houdt in dat de Regering en de Vlaamse administratie zich niet inlaten met de inhoudelijke invulling van de opdracht van het F.W.O.-Vlaanderen.
- In de nieuwe beheersovereenkomst, die eerstdaags wordt ondertekend gaat de Vlaamse overheid de verbintenis aan de toelage voor het F.W.O.-Vlaanderen verder te verhogen in het raam van het Innovatiepact.

*

* * *

HOOFDSTUK II : WAARBORGEN TEGENOVER DE FINANCIERENDE OVERHEID

- De Vlaamse Regering beschikt over 2 ambtenaren-generaal die volwaardig deel uitmaken van de Raad van Bestuur en die, samen met een Inspecteur van Financiën en 2 waarnemers, aangeduid door de bevoegde Minister, die de Raadszittingen bijwonen, een controlefunctie voor de Vlaamse Regering en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap uitoefenen.
- De federale overheid beschikt over 1 ambtenaar-generaal die volwaardig deel uitmaakt van de Vlaamse Raad van Bestuur en een controlefunctie voor de federale Overheid uitoefent.
- Bij besluit van de Raad van Bestuur van 24/6/97 wordt de Voorzitter van de Commissie Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid van het Vlaams Parlement gecoöpteerd als lid van de Raad.
- Om de vijf jaar wordt een beleidsplan opgesteld dat voorgelegd wordt aan de Vlaamse Regering en aan de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. Een bestedingsanalyse over de voorbije periode is er de basis van.
- Jaarlijks wordt een uitgebreide begroting aan de Overheid overgemaakt, die de praktische uitwerking is van het beleidsplan, wat in het begeleidende uitvoeringsplan wordt toegelicht.
- Alle steun die het F.W.O.-Vlaanderen verleent dient met originele stukken verantwoord te worden, die eerst door de boekhoudkundige diensten van de Universiteiten en nadien door de boekhoudkundige diensten van het F.W.O.-Vlaanderen worden gecontroleerd.
- De boekhouding van alle geledingen van het F.W.O.-Vlaanderen wordt door een onafhankelijke bedrijfsrevisor gecontroleerd en doorgelicht.
- De administratie van de financierende overheid ontvangt, betreffende de toelage die zij verstrekt, uitgebreide verantwoordingsstukken en een financiële doorlichting die o.a. gecontroleerd worden door de Inspectie van Financiën.
- Het Rekenhof kan het F.W.O.-Vlaanderen aan een controle onderwerpen krachtens art. 180 van de grondwet.
- Ieder jaar worden de balans en de rekeningen aan de Overheid overgemaakt en gepubliceerd in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad en in het jaarverslag van het F.W.O.-Vlaanderen.
- De financierende overheden ontvangen het jaarverslag.

HOOFDSTUK III : KWALITEITSZORG

- De besteding van de gelden wordt gewaarborgd door de aard van de selectie *ex ante* van de aanvragen door de Wetenschappelijke Commissies en door hun *intermediaire* en *ex post* evaluatie op basis van vaststaande criteria, die zelfs stopzetting van mandaten of kredieten ten gevolge kan hebben en uiteraard invloed heeft op de beoordeling van nieuwe aanvragen van de betrokkenen. Over de kwaliteit van deze evaluatie wordt door de Raad van Bestuur gewaakt.
- De bestuursorganen en de administratie van het Fonds hanteren een systeem van continue kwaliteitsverbetering door zelfevaluatie en door het soepel inspelen op suggesties en kritiek van de wetenschappelijke gemeenschap en de overheid ten einde de werking blijvend te verbeteren en zo goed mogelijk af te stemmen op de noden van de wetenschap in het algemeen en de gebruikers van de diensten van het F.W.O.-Vlaanderen in het bijzonder.
- Alle aanvragen die experimenten op de mens en/of experimenten met monsters afkomstig van de mens of experimenten op dieren omvatten worden voorgelegd aan het lokale ethische comité van de onthaalinstelling(en). Ook het feit dat eventueel gebruik wordt gemaakt van genetisch gemanipuleerd materiaal wordt gerapporteerd. Géén enkele financiering wordt door het F.W.O.-Vlaanderen verleend aan aanvragen die geen gunstig ethisch advies van het betrokken comité kunnen voorleggen.

Tevens kunnen de Wetenschappelijke Commissies van het F.W.O.-Vlaanderen ethische aspecten voor experimenten voor advies aan deze lokale comités overmaken.

De Commissie Medische Ethiek van het Fonds waakt over de procedures en beschikt over een aantal werkgroepen die een meer algemene problematiek bestuderen. De huidige werkgroepen zijn:

- * Werkgroep Ethische genetica
- * Werkgroep Ethische problemen i.v.m. neurowetenschappen
- * Werkgroep voor het bestuderen van overplantingsmogelijkheden van organen, andere dan nieroverplantingen
- * Werkgroep voor het bestuderen van experimenten op laboratoriumdieren
- * Werkgroep voor het bestuderen van de ethische aspecten verbonden aan in vitro fertilisatie
- * Werkgroep voor het bestuderen van het experimenteren op de mens van geneesmiddelen en de verschillende verwickelingen hieromtrent
- * Werkgroep DNA Recombinant
- * Werkgroep inzake de voorlichting van het grote publiek en van de juridische middens in het bijzonder omtrent problemen verbonden aan experimenten op de mens

Er kan slechts een positief advies worden verleend inzake experimenten op dieren zo het betrokken laboratorium is erkend door de Minister van Landbouw (in geval de experimenten pijn, letsel of lijden kunnen veroorzaken) en zo de dieren worden betrokken bij een door het Ministerie van Landbouw erkende fokinstelling of toeleverende instelling. Erkenningen worden voorgelegd aan het Deontologisch Comité inzake Proefdierbescherming onder de bevoegdheid van de Minister van Volksgezondheid, waarin het F.W.O.-Vlaanderen vertegenwoordigd is.

In alle ethische kwesties richt het Fonds zich uiteraard specifiek op de wettelijke beschikkingen terzake.

De verklaring van Helsinki van 1964, gewijzigd in Tokio in 1975 van het Wereldverbond van Geneesheren wordt als deontologische leidraad genomen. Tevens wordt rekening gehouden met de richtlijnen van E.M.R.C. (European Medical Research Councils, een Standing Committee van de European Science Foundation) en het besluit van november 1996 van de Council for International Organisations of Medical Sciences (C.I.O.M.S.).

*
* * *

HOOFDSTUK IV : MOTIVERING VAN BESLISSINGEN

Het Fonds verstrekt, op aanvraag van betrokkenen en nadat de Raad van Bestuur zijn beslissingen heeft genomen, uitleg over de besluitvorming en kan hierbij eventueel verwijzen naar de Voorzitter van de Commissie om zodoende een terugkoppeling van de Wetenschappelijke Commissies naar de postulanten te bewerkstelligen.

Het huidige terugkoppelingssysteem bestaat erin dat de administratie vermeldt of een aanvraag al dan niet werd gerangschikt. In geval de aanvraag was gerangschikt, hoeveel kandidaten er waren en hoeveel er om budgettaire redenen konden worden toegewezen. Ook algemene kritiek geuit door de Wetenschappelijke Commissies wordt meegedeeld. Voor specifieke wetenschappelijke commentaar wordt doorverwezen naar de Voorzitter van de Commissie. Deze terugkoppeling spitst zich dus toe op de grond van de wetenschappelijke beoordeling van het dossier.

De Commissie gaat echter in haar beoordeling verder dan een absoluut waardeoordeel en rangschikt de aanvragen op vergelijkende basis in voorkeursorde. Omwille van de vertrouwelijkheid van de andere dossiers kan op dit aspect niet ten gronde worden ingegaan, wat ook door de aanvragers niet wordt gevraagd.

Tijdens recente jaren is deze terugkoppeling steeds verder uitgebreid en dit zal ook in de toekomst verder gebeuren daar ondervonden werd dat dit een gunstige invloed heeft op de kwaliteit van de latere aanvragen en beslissingen voor de aanvragers aanvaardbaarder maakt.

Net zoals het raadplegen van referenten naargelang de budgettaire impact van de betoelaging versterkt wordt, dient ook de motivering sterker te worden uitgebouwd voor grotere projecten en belangrijke apparatuur. Dit zal tevens praktisch mogelijk worden doordat voor belangrijker investeringen een langere beoordelingsprocedure kan gehanteerd worden.

*

* *

F. WETENSCHAPPELIJKE VOORLICHTING EN VALORISATIE

Eerst en vooral is de valorisatie van fundamenteel onderzoek te vinden in het verwerven van nieuwe kennis, wat zijn weerslag vindt in internationale wetenschappelijke publicaties en het cultuurpeil. Evenwaardig hiermee is de vorming en het op internationaal erkend peil brengen van wetenschappelijke onderzoekers.

Daar fundamenteel wetenschappelijk onderzoek haast de totaliteit van zijn steun van de overheid ontvangt is het tevens van groot belang het maatschappelijk draagvlak van dit type wetenschapsbeoefening te bevorderen en de doorstroming van kennis te waarborgen. Aan dit aspect dient zelfs meer belang te worden gehecht zo langere projecten worden ingevoerd.

Wetenschapsvoorlichting is opgenomen in het takenpakket van A.W.I. Het Fonds zal wel voortaan de onderzoekers vragen in hun wetenschappelijke verslagen te vermelden welke initiatieven zij hebben genomen om hun resultaten bekend te maken en desgevallend te valoriseren. Deze vraag is bedoeld ter aanmoediging en bevordering van het doorstromen en het aanwenden van kennis, maar mag geenszins een aanleiding vormen om de focus niet langer te leggen op het hoofddoel van de steun van het Fonds, nl. het verwerven van nieuwe kennis en het vormen van vorsers. Het Fonds zal zich in de toekomst beraden over zijn eventuele rol inzake wetenschapsvoorlichting.

De ruchtbaarheid die gegeven wordt aan diverse wetenschappelijke prijzen is een actie die moet bijdragen tot het meer zichtbaar maken van het fundamenteel onderzoek in de maatschappij.

Deze kleine maatregelen kunnen de onderzoekers ertoe aanzetten hun bijdrage te leveren tot de "science awareness" van de bevolking ter verhoging van het maatschappelijk draagvlak van het fundamenteel onderzoek.

*
* * *

De eigendomsrechten op resultaten van wetenschappelijk onderzoek, bekomen met de steun van het Fonds, al dan niet vatbaar voor een wettelijke bescherming, komen de onthaalinstelling (de universiteit of wetenschappelijke instelling waaraan het onderzoek werd doorgevoerd) toe. Er wordt hierbij verwezen naar art. 103 van het Decreet van 14 juli 1998 betreffende het onderwijs IX (Belgisch Staatsblad van 29 augustus 1998) dat door het Arbitragehof werd bevestigd.

*
* * *

G. ADMINISTRATIE

De dagelijkse werking van het F.W.O.-Vlaanderen steunt op een administratie die momenteel bestaat uit ca. 50 voltijdse eenheden.

Voor alle wetenschappelijke kwesties doet de administratie van het Fonds beroep op de expertise van de leden van zijn Wetenschappelijke Commissies. Dit bevordert trouwens de coherentie tussen het beleid van het F.W.O.-Vlaanderen, de universiteiten en de wetenschappelijke gemeenschap.

De diverse administratieve geledingen van het F.W.O.-Vlaanderen zijn :

- Algemeen secretariaat - Algemene coördinatie, beleidsvoorbereiding, planning en begroting
- Verslaggeving
- Mandaten en kredieten ten persoonlijke titel en onderzoeksprojecten
- Internationale samenwerking en prijzen
- Financiële diensten en boekhouding
- Personeelsadministratie
- Informaticadienst
- Logistiek

Voor centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten kan het Fonds een voorafname van de Vlaamse basistoelagen doen. In 2003 kan maximaal 5,5% van de subsidie worden aangewend voor deze kosten. Als de subsidie stabiel blijft, dan blijven de beheerskosten eveneens tot het huidige, jaarlijks geïndexeerde bedrag gelimiteerd. Zodra het resultaat van de volgende limiterende formule dit bedrag overtreft, wordt deze formule toegepast:

- 1° 5% van de eerste schijf van de subsidie tot 90 miljoen euro;
- 2° 4% van de tweede schijf van 10 miljoen euro;
- 3° 3% van de derde schijf van 10 miljoen euro;
- 4° 2% op het eventueel overige deel.

Voor de werking van de administratieve diensten van het F.W.O.-Vlaanderen kan eveneens 2% worden geheven op de toelagen voor het I.I.K.W. van het Federale Ministerie van Economische Zaken en van het F.G.W.O. van het Federale Ministerie van Volksgezondheid, terwijl géén beheerskosten mogen geheven worden op de toelagen van andere overheden en de Nationale Loterij. Over alle toelagen samen berekend belopen de werkingskosten van het F.W.O.-Vlaanderen ca. 4,1% van de toelagen.

Daar niets van de kosten van de werking van het Fonds wordt afgewenteld op de actiemiddelen, vormen de extra taken die het Fonds door de overheden worden opgelegd een zware belasting. Toch wordt alles in het werk gesteld om de dienstverlening aan de wetenschappelijke gemeenschap op hetzelfde peil te houden.

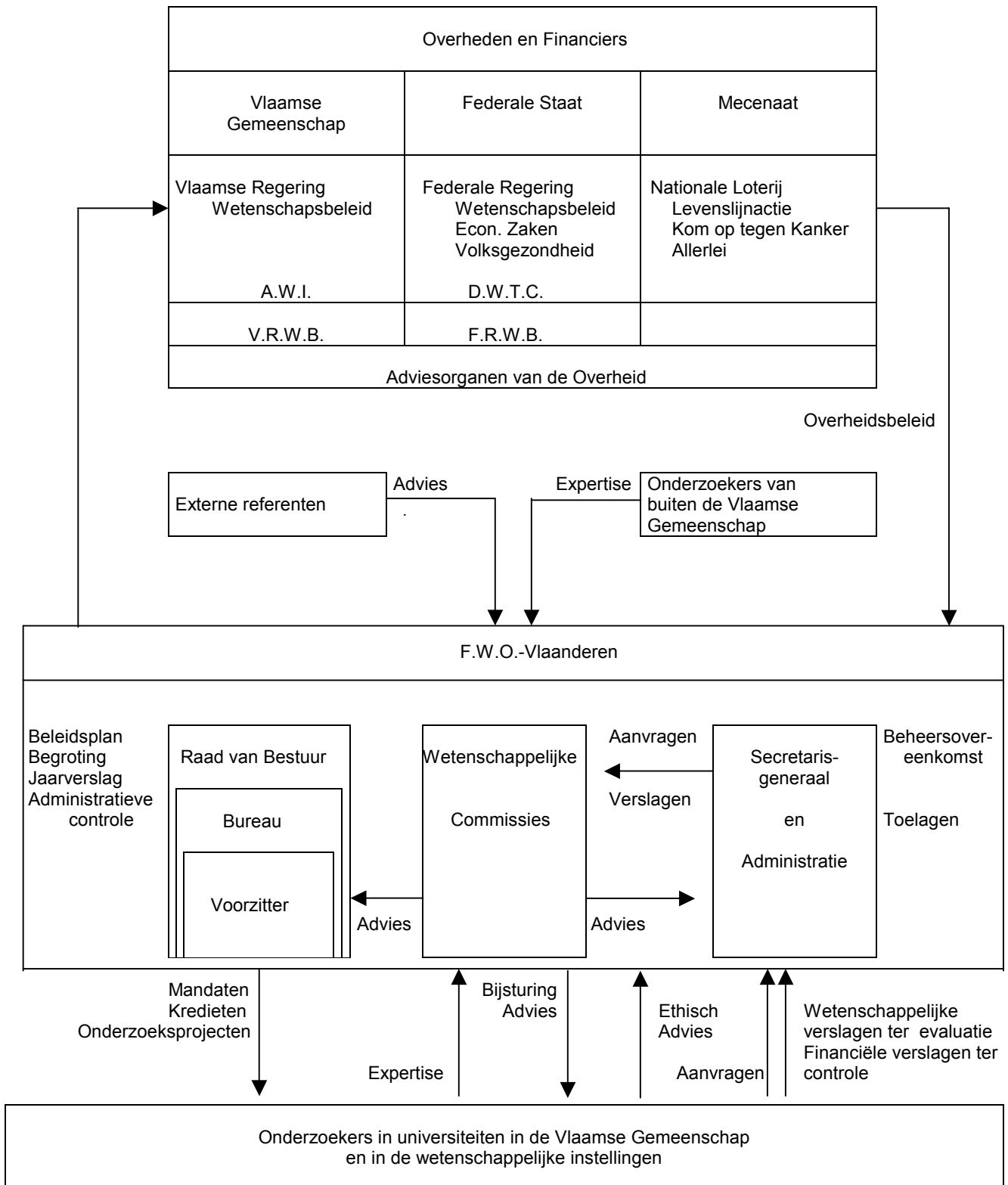
De administratie van het F.W.O.-Vlaanderen ondersteunt ook logistiek de werking van de Vlaamse Interuniversitaire Raad, de Academia Belgica te Rome en het Belgisch Historisch Instituut te Rome.

Het F.W.O.-Vlaanderen stelt via het World Wide Web op Internet documentatie en formulieren ter beschikking van de wetenschappelijke gemeenschap via de home page <http://www.fwo.be>

De administratie is bereikbaar via volgende kanalen:

Egmontstraat 5
1000 - BRUSSEL
Tel. : 02/512.91.10
Fax. : 02/512.58.90
E-mail : post@fwo.be

*
* *
*

EXTERN ORGANOGRAM VAN HET F.W.O.-VLAANDEREN

FONDS VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK - VLAANDEREN

RAAD VAN BESTUUR

De Rectoren van de vier grote universiteiten, waaronder de Voorzitter en de Ondervoorzitter;

Een tweede vertegenwoordiging van elk van deze instellingen;

Een vertegenwoordiger van de andere universitaire centra;

De Vast Secretarissen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten en de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België;

Negen gecoöpteerde leden waaronder:

- vertegenwoordigers van de administratieve, financiële en sociale middens;
- een Nederlandstalig Hoofd van een wetenschappelijke overheidsinstelling;
- de Voorzitter van de Commissie Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid van het Vlaams Parlement;
- twee ambtenaren-generaal van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap;
- een Nederlandstalig ambtenaar-generaal van de administratie van de Nationale Overheid;

De Commandant van de Koninklijke Militaire School, als lid met raadgevende stem.

Beslist over de voorstellen van de Wetenschappelijke Commissies.

BUREAU

De Rectoren van de vier grote universiteiten;

De Vast Secretaris van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten;

Twee leden van de Raad van Bestuur, aangewezen door hun collega's;

Onderzoekt alle aangelegenheden waarover de Raad van Bestuur dient te beraadslagen en legt deze aan de Raad voor.

WETENSCHAPPELIJKE COMMISSIES

Bestaande uit veertien leden nl. zes Vlaamse leden en acht van buiten de Vlaamse Gemeenschap waarvan ten minstens twee buitenlanders. De leden zijn erkende experts in hun vakgebied.

Brengen wetenschappelijk advies uit over de aanvragen en de wetenschappelijke verslagen.

Deze adviezen worden aan de Raad van Bestuur ter beslissing voorgelegd.

SECRETARIAAT

GEASSOCIEERDE FONDSSEN VAN HET F.W.O.-VLAANDEREN

<p align="center">INTERUNIVERSITAIR INSTIUUT VOOR KERNWETENSCHAPPEN</p>	<p align="center">FONDS VOOR GENEESKUNDIG WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK</p>
<p align="center">VLAAMSE LEDEN VAN DE FEDERALE RAAD VAN BESTUUR</p>	<p align="center">VLAAMSE LEDEN VAN HET FEDERALE BEHEERSCOMITE</p>
<p>De Rectoren van de 3 volledige universiteiten waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Vlaamse Co-Voorzitter <p>Vijf leden, waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een ambtenaar-generaal van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - vertegenwoordigers van de Wetenschappelijke Commissies - vertegenwoordigers van de andere universitaire centra en andere betrokken wetenschappelijke instellingen <p>Vormt samen met de symmetrisch samengestelde Franstalige Raad van Bestuur van het I.I.S.N. de federale Raad van Bestuur van het I.I.KW./I.I.S.N. en beslist over de middelen ter beschikking gesteld door de federale Regering op voorstel van de Wetenschappelijke Commissies F.W.O.-Vlaanderen of I.I.S.N. & F.N.R.S.</p>	<p>De Secretaris-generaal van het Ministerie van Volksgezondheid fungeert als federaal Voorzitter</p> <p>De Rectoren van de 3 volledige universiteiten waaronder de Vlaamse co-ondervoorzitter</p> <p>De Vast Secretaris van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België</p> <p>Twee leden, vertegenwoordigers van de andere universitaire centra en Wetenschappelijke Commissies</p> <p>Vormt samen met het symmetrisch samengesteld Franstalige Beheerscomité van het F.R.S.M. het federale Beheerscomité van het F.G.W.O./F.R.S.M. en beslist over de middelen ter beschikking gesteld door de federale Regering op voorstel van de Wetenschappelijke Commissies F.W.O.-Vlaanderen of F.R.S.M. & F.N.R.S</p>

SECRETARIAAT
F.W.O.-Vlaanderen

De toekenning van onderzoeksprojecten aan leden van de Vlaamse wetenschappelijke gemeenschap gebeurt door de Raad van Bestuur van het F.W.O.-Vlaanderen.